

Bányászati és Kohászati Lapok

KŐOLAJ ÉS FÖLDGÁZ

BUDAPEST

2008/6.
141. évfolyam
1-28. oldal

BÁNYÁSZATI ÉS KOHÁSZATI LAPOK

KŐOLAJ ÉS FÖLDGÁZ

Alapította: PÉCH ANTAL 1868-ban

**Hungarian Journal of
Mining and Metallurgy
OIL AND GAS**

**Ungarische Zeitschrift für
Berg- und Hüttenwesen
ERDÖL UND ERDGAS**

Címlap:

MOIM télen
(Frank's kútjavító berendezés)

Hátsó borító:

A XXVII. Nemzetközi Olaj- és
Gázipari Konferencia, Kiállítás
MOL-stand

Kiadó:

Országos Magyar Bányászati
és Kohászati Egyesület
1027 Budapest, Fő u. 68.

Felelős kiadó:

Dr. Tolnay Lajos,
az OMBKE elnöke

Felelős szerkesztő:

Dallos Ferencné

A lap a

MONTAN-PRESS

Rendezvényszervező, Tanácsadó
és Kiadó Kft.
gondozásában jelenik meg.

1027 Budapest, Csalogány u. 3/B
Postacím: 1255 Budapest 15, Pf. 18
Telefon/fax: (1) 201-8948
E-mail: montanpress@t-online.hu

Belső tájékoztatásra készül!

HU ISSN 0572-6034

A kiadvány a MOL Nyrt. támogatásával jelenik meg.

Kőolaj és Földgáz 2008/6. szám

TARTALOM

CSATH BÉLA:

70 éve alakult a Magyar-Amerikai Olajipari Részvénytársaság 1

Hazai hírek 9

Történelmi hírek 17

Köszöntés 19, 26

Egyesületi hírek 21

Könyvismertetés 23, 28

Nekrológ 25

Műszaki információk 26

Szerkesztőbizottság:

dr. CSÁKÓ DÉNES, dr. FECSER PÉTER, id. ÓSZ ÁRPÁD

70 éve alakult a Magyar-Amerikai Olajipari Részvénytársaság

(Az EUROGASCO-tól a MAORT megalakulásáig)

ETO: 550+832+622.23+622.349.2

CSATH BÉLA

aranydiplomás bányamérnök,
ipartörténész,
az OMBKE tiszteleti tagja.

A cikk az OMBKE KFVSz Budapesti Helyi Szervezete és a Budapesti Olajos Hagományápoló Kör 2008. május 29-én tartott közös szakmai napon elhangzott előadás szerkesztett szövege.

Az 1933–1937 közötti időszak történései

Imrédi Béla m. kir. pénzügyminiszter és Henry Pierce az EUROGASCO elnöke által 1933. június 8-án aláírt „Egyezmény” és „Szerződés” értelmében 500 000 aranydollárnak megfelelő alaptőkével alakult meg az EUROGASCO. Az egyezmény alapján kötött szerződés szerint az EUROGASCO Magyarország egész dunántúli területét megkapta, ahol egyidőben három helyen volt köteles kutatásokat végezni. Ezért a Dunántúlt három területi egységre osztották.

Az „Egyezmény”-ben a vállalat kötelezte magát arra, hogy az ország három vidékén telepít fúrásokat (1. ábra). 1933-ban kezdődött a fúrások optimális telepítési helyének meghatározásához szükséges előkészítő munka, melynek során geológiai térképezést és geofizikai mérést kellett végezni.

A geológiai és geofizikai munkák végzésével főgeológusként dr. Papp Simont, míg az adminisztráció vezetésével Ábel Bódogot bízták meg. Az új vállalat székhelye kezdetben dr. Papp Simon lakásán, majd – 1934. január 1-jétől – a Magyar Királyi Földtani Intézetben volt. A budapesti iroda vezetője Paul Ruede-

1. ábra: Az egyezmény és szerződés értelmében kutatásra és bányaművelésre átadott területek térképe

mann geológus volt, míg a műszaki igazgatói tisztet *Georg Banantine* töltötte be.

A geológiai kutatások terén az EUROGASCO eleget tett az „Egyezmény”-ben előírt azon kötelezettségének, hogy évenként 3 db hetvenötzres mértékű, térképlapnak megfelelő nagyságú területet geológiai-földtani szempontok szerint felvételezzen. A vállalat teljesítésében *dr. Lóczy Lajos*, *dr. Vendl Aladár*, *dr. Strausz László* és *dr. Kretzoi Miklós* irányításával folytak a felmérések.

A geológiai kutatásokkal csaknem egyidőben megkezdtek a Dunántúlon a geofizikai kutatásokat is, amelyek az év minden szakában megszakítás nélkül folytak. A kutatások során az Eötvös–Rybár-féle automatikus ingával (*dr. Vajk Raul* és *Oszlaczky Szilárd*) gravitációs, az Ascania gyár gyártotta Schmidt-féle vertikális magnetometerrel (*Scheffer Viktor*) mágneses, a reflexiós módszert alkalmazó szeizmikus méréseket az amerikai Humble Oil Co. egy csoportja végezte (itt dolgozott *dr. Facsinay László*), majd az ugyancsak amerikai „Seiscor” csoport is végzett reflexiós méréseket. Ezekon kívül az EUROGASCO megszűnte előtt még egy másik amerikai cég, a Carter Oil Co. egy csoportja is dolgozott modern Failing-rendszerű fúróberendezéssel. Az EUROGASCO megrendelésére első ízben végeztek graviméteres méréseket (1937. június 14-től) egy Humble–Truman–Howell típusú graviméterrel (*Komáromi József*).

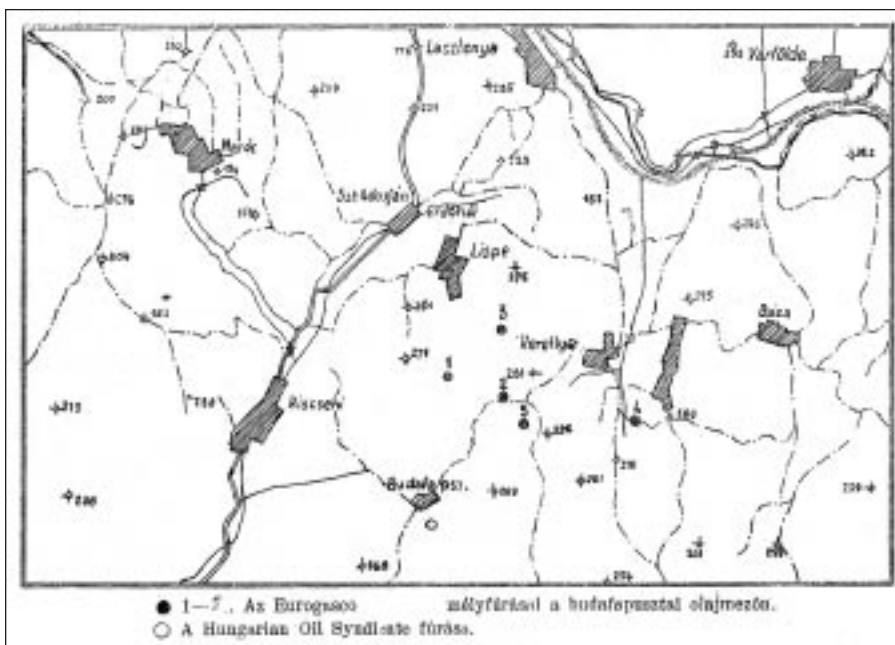
A geológiai-geofizikai előkészítést követően megindult „fúrásos” kutatómunka első fázisában Mihályi község határában 1935. február 20-án perdült meg először a „halfarkú fúró” a kor legmodernebb rotari rendszerű iszapöblítéses, forgatva működő R-1 jelű fúróberendezésnél. Az 1603,6 m-es fúrásban értékelhető mennyiségű kőolajat és földgázt nem találtak.

A „kutatási” térkép III. területén kijelölt 2059 m-es *Görgeteg-1* fúrás eredménytelensége mellett egy technikortörténeti érdekességgel is szolgált: itt alkalmazták először a Schlumberger-féle eljárással az elektromos fúróluk szelvényezését az átharántolt rétegek megvizsgálására.

A harmadik kijelölt kutatási térségben lemélyített 2140,5 m-es *Inke-1* jelű fúrás hosszadalmas kútvizsgálói eljárással sem bíztattak kézzelfogható eredménnyel [1].

A sikertelen három fúrás után „1936. május 16-án kijelöltem az első fúróluk helyét” (2. ábra) – írta

2. ábra: A Magyar-Amerikai Olajipari Rt. földiolaj- és földgázkutatásai a Dunántúlon

Papp Simon [2], a Zala megyei Budafapuszta környékén, ahol az Egyezmény is kutatásra kötelezte az EUROGASCO-t. Itt került sor az 1764 m-es *Budafapuszta-1* jelű fúrás lemélyítésére az újonnan megérkezett R-2-es jelű fúróberendezéssel. (A R-1-es berendezés még Inkén végzett rétegvizsgálatokat.)

Már a megkezdett budafai fúrás közben elfogyott az eddigi kutatásokba befektetett 300 000 aranydollárnak megfelelő összeg, azonban 1936. december 3-án „sikertelt *Mr. Boltont* rávenni, hogy a B-1-es fúrást befejezzék és egy *Lispe-2-es* fúráshoz adjanak még 50 000 dollárt” – írta *dr. Papp Simon*. Ennek biztosítása után befejeződött a B-1 jelű lyuk kivizsgálása, melynek eredményeként az 1066–1085 m közötti homokrétéből napi 418 000 m³ földgázt és eleinte heti 2,5 vagon jó minőségű kőolajat adott a kút 1937. február 9-én. Ez a nap volt a magyarországi szénhidrogéngáz termelésének születésnapja [2].

A fenti sikeres eredmény után 1937. március 5-én *Papp Simon* által kitűzött *Lispe-2* sz. (később B-2 jelű) fúrás (2. ábra) lemélyítését április 14-én kezdték el. Az 1801 m-es mélységig lefúrt kút „1937. november 21-én kezdett olajat termelni a budafai B-2-es fúrás, 1204–1208 és 1169–1178 m-es mélységből 10 mm-es fűvókán napi 62–65 köbméter benzines olajat és 10 300 m³ gázt” – írta *Papp Simon* [1]. Ez a nap lett a zalai és mondhatni az egész magyar olajbányászat születésnapja.

A B-2 sz. kúttal termelt olajat az ideiglenes, 12 km-es csővezetéken, az eredetileg Csömödérre tervezettől eltérően, Ortaházára szállították, ahol 64 m³-es tartályokban tárolták [3]. *Bornemissza Géza* miniszter tanú-

ja volt, „amint a csővezetéken megérkezett az első nyersolajszállítmány az ortaházai tartályokba, 1937. december 16-án, s ugyanezen nap az első magyar olajvonat elindult Ortaházáról Budapestre” (1. kép) [1].

Még jóformán ki sem buggyant az olaj a B–2 sz. kútból, már napirenden volt az olajnak csőveken való elszállítása Nagykanizsára [4] és egy töltőállomás megépítése Nagykanizsán (ahol *Krátky* polgármester), vagy Zalaegerszegen (ahol v. *Tamáty István* polgármester lobbizott) [6], sőt már egy finomító megépítésének a kérdése is felmerült.

A Zalamegyei Újság erről később így írt: „Az olajtermelés megkezdése óta állandóan napirenden volt az a probléma, vajon új finomítótelepeket létesítsenek-e az olajkutak közelében. Jelenleg a szentadorjáni olajat a Vacuum dolgozza fel.” (Ebben a kérdésben nem születtek döntések), majd a továbbiakban így folytatta: „Egyelőre úgy áll az ügy, hogy az olajfinomító felállításának tervét aktuálisnak nem tartják és így az a kérdés sem aktuális, hogy az új olajfinomító telepet Zalaegerszegen vagy Nagykanizsán állítsák-e fel.” [8] Időközben azonban elrepültek az illúziók! Az olajat változatlanul Ortaházáról szállították Budapest felé.

1937. november 21-től 1938. június 24-ig tartó időszak történései – az EUROGASCO részvénytársaság alakítását tervezi

A gravitációs/torziós és szeizmikus mérések által kimutatott kelet-nyugat irányban húzódó és mindkét végén záródó antiklinásos szerkezeten a harmadik számú (B–3 sz.) fúrást (2. ábra) már a graviméteres kiegészítő mérések eredményeinek ismeretében telepítették, az antiklinális északi lejtőjén 644 m távolságban a B–2 sz. fúrástól északra [2], amelyről, a Zalamegyei Újság azt közölte, hogy „A harmadik lispei fúrás, amely a közelmúltban indult meg (a fúrás kezdete december 12. volt), ugyancsak nagy eredménnyel bíztat.” [7] Ezen a fúrásponton a B–2 sz. pontról átszállított R–2 sz. fúróberendezés végezte a fúrási munkálatokat.

Az EUROGASCO budafapusztai fúrásainak olaj- és gáztermelése:

Budafapuszta–1 sz. kút: 1937. február 9–december 31. között 591,09 m³ olaj és 2 280 453 m³ kísérőgáz;

Budafapuszta–2 sz. kút: 1937. november 21–december 31. között 311 013,7 m³ olaj és 34 400 m³ kísérőgáz.

A Zalamegyei Újság híre: „Rövidesen várják az olaj feltörését a harmadik szentadorjáni kútból. Nincs kizárva, hogy újabb nagyarányú befektetéseket fog az EUROGASCO a közeljövőben eszközölni, mert a *Szentadorjáni III. sz.* kút üzembe helyezése újabb szállítási és tárolási problémák megoldását teszi szükségesé.” [9]. Később azt írja: a „Sürgősen megalakul az EUROGASCO magyarországi részvénytársasága” cí-

mű cikkében: „A dunántúli sikeres olajkutatók eredményei már ismeretesek és az EUROGASCO rövidesen a harmadik petróleumkutatót is megnyitja”. (Erre május 18–19-én került sor.)

Az EUROGASCO a nyersolajat a Shellhez, a Vacuumhoz és a Fantohoz tartozó finomítókhöz küldte. A termelékeny olajforrásokból az EUROGASCO, amelynek eddig csak kiadásai voltak, váratlanul nagy bevételhez jutott. Mindezek arra indították az EUROGASCO-t, hogy éljen az Egyezmény 15. pontja által biztosított jogával és alapítsa meg a Szerződés 1. pontjában meghatározott részvénytársaságot. A Zalamegyei Újság erről így ír: „Miután az EUROGASCO külföldi vállalat, az olajértékesítésből befolyó vételár zárolt pengőkövetelés lenne. Már ezért is sietteti az EUROGASCO az új magyar részvénytársaság megalakítását, amely rövid időn belül megtörténik. A külföldi társaság már bejelentette az iparügyi minisztériumban, hogy a magyar részvénytársaságot rövidesen megalapítja. Az igazgatóságban kizárólag a külföldi érdekeltség tagjai foglalnak helyet és a kezdő alaptőke – mint ismeretes – a kormány és az EUROGASCO között létrejött szerződés alapján 500 000 dollár lesz. Az új vállalat köteles 30 százalékot készpénzben kifizetni, míg a többi a megalakítástól számított egy éven belül kell befektetni.” [10]

Az új vállalat megalapítása azonban késett, hogy miért, arra a Zalamegyei Újságból kapunk választ: „Az EUROGASCO az eredményes lispei olajfúrások után részvénytársaságot alapít, hogy az olajtermelést folytassák Magyarországon. Legutóbb az a hír terjedt el, hogy *Bolton* és *Porters* is megbeszéltek az új magyar részvénytársaság megalapításának ügyét, és hogy a részvénytársaság megalapításában a Kereskedelmi Bank is részt vesz.” [13] Az idő azonban múlik, de még mindig nem tudják, hogy a tervbevetett részvénytársaság mikor alakul meg. Közben a megindult olajtermelés változatlanul folyik. Lispen két kút szolgáltat olajat, a harmadik kút fúrását is befejezték (mely március 3-án meg is történt), s remélik, hogy a legrövidebb időn belül már három kút fogja ontani a magyar nyersolajat. „A részvénytársaság megalapítása azért késik, mert az amerikai vállalat és a kincstár között nem jött létre a megegyezés az olajtermelés folytatásával kapcsolatban. Az EUROGASCO a fúrások megkezdése előtt pontosan körülhatárolt rendelkezéseket tartalmazó szerződést kötött a kincstárral, de most az itteni megállapított feltételeket módosítani kívánja. Az olajtermelés fejlesztése további beruházásokat igényel, és ezekre a beruházásokra az amerikai érdekltség hajlandó is, de most már a szigorúnak ítélt feltételek enyhítését kérik. A megalapítandó részvénytársaság számára minél kedvezőbb feltételű koncesszió kívül iparfejlesztési ked-

1. kép: Az első, magyar olajat szállító vonat feldíszített tartálykocsija az ortaházi vasútállomáson

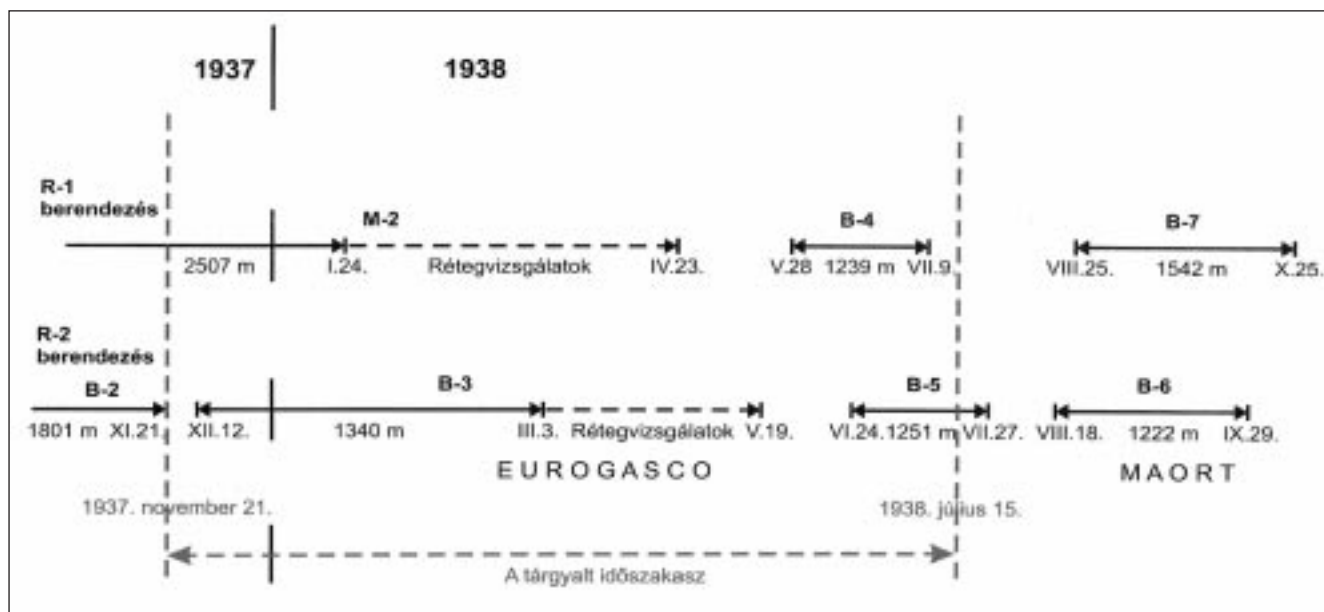
vezményeket is igényelnek. Az iparfejlesztési kedvezmények nyújtásának semmi akadálya nincsen, ellenben a koncessziós szerződésben a vállalat által elfogadott kötelezettségének megkönnyítése nehézségbe ütközik. Valószínűnek tartják azért, hogy a függő kérdésekben a végső döntés akkor történik, amikor már megállapították mekkora olajmennyiség kitermelésére lehet számítani” – írta a Zalai Közlöny [13], majd „Az EURO-GASCO a már megkötött szerződés feltételeinek enyhítését akarja kicsikarni a kincstártól” címmel jelentkezett a Zalai Közlöny tudósítója [14].

A termelés és mezőfeltárás azonban a viták alatt is gyors ütemben folyt, – épültek a szükséges létesítmények is. Az egyik leglényegesebb kérdés a közlekedés, a megközelítés biztosítása – azaz az utak megépítése – volt. A zalaegerszegi államépítészeti hivatalban készült műszaki terv szerint a zalai olajmezőn keresztül vezető új út hossza 12 km. Az egyik szakasz Borsfától Kerety-

tyéig, a másik Kerettyétől Szentadorjánig húzódik, tájékoztatott az „Április 1-jén megkezdik a 600 000 pengős lispei útépítést.” c. cikkében a Zalamegyei Újság [12]. Az újság „Gyors iramban épül a Lispe–Borsfa-út” című cikkéből megtudhatjuk, hogy „A versenytárgyalást ki is írták és arra 11 pályázat érkezett be. A kereskedelmi miniszter a legelőnyösebb pályázónak ki is adta a munkát úgy, hogy a munkák a héten már megkezdődtek, és gyors iramban folynak. Mire az ősz beköszönt, a lispei olajvidék nem lesz már elzárva hónapokra a külvilágtól, hanem télen, nyáron megközelíthető lesz.” [15]

A Zalamegyei Újság már hírt adott a harmadik olajkút termeléséről is: „A kút kiképzése utáni napokban (május 18–19.) megindult a termelés, s ennek során kitéűnt, hogy a III. sz. (B–3 sz.) kút is napi öt vagon olajat termel. A szentadorjáni olajmező így most már naponta 10 vagon olajat továbbít az ortaházi vasútállomásra. Ez a mennyiség az ország napi szükségletének hatodrésze.” [16] Pontosítva az adatokat: az 1092–1097 m mélységben 39 lyukkal perforált 254/234 mm átmérőjű bélésből és a beépített 73/62 mm átmérőjű termelőcsőből dugattyúzás után 10 mm-es fúvókán át megindult a termelés és a kút naponta 47,6 m³ olajat termelt. A termelés beindítása után azonnal kiépítették a termelővezetéket a B–2 sz. kútnál felállított tartályokig, ahol ekkor már 7 db 60 m³-es tartály állt. Olvashatjuk továbbá, hogy „A jövő héten megkezdik a IV. sz. (B–4) kút fúrását, a másodiktól (B–2) mintegy 1600 m-re és az V. sz. (B–5) kút fúrását innét (mármint a B–2-től) 400 méterre.” [2] Pontosítás végett: a B–4-re a Mihályi-2 ponton dolgozott R–1 számú berendezést szállították át és a fúrási pont Papp Simon szerint: „...a

3. ábra: Az EUROGASCO fúrási tevékenységének időbeli megoszlása

szerkezet tengelyén telepített meg Kerettye határában, a kápolnától D–DNy-ra mintegy 500 m távolságban, ahol a fúrást 1938. május 28-án kezdték meg és június 9-én 1238,75 m mélységben fejeztetett be.” [1] A B–5 sz. fúrási pont a B–2 környékére került kitűzésre (2. ábra), melyre az R–2 berendezés költözött a B–3-as kútról, ahol 1938. június 24-én kezdte meg a fúrást és amelyet július 27-én fejezett be 1251 m-es talpmélységgel (3. ábra).

Ugyancsak ebből az újságból tudhattuk meg, hogy „az olajmezőn át vezető új út építése, mely a területet egyrészt a csömödéri, másrészt a kanizsai útba köti be, folyamatban van” [16]. Más verzió szerint ez az út a budafapusztai olajmező hossz tengelyében Borsfától kezdve, Kerettyén, Bázán, Lispén és Szentadorján községeken keresztül épül, mintegy 12 km hosszban [2]. Az olajvezetékeken kívül a gőzgépek és a kazánok ellátására szolgáló gőzvezetékek, a fúrások kazánjait ellátó vízvezetékek is haladtak a völgyeken, dombokon keresztül.

A munka intenzitását jellemzi az idézet a Zalamegyei Újság „Az év végéig hatszázra emelkedik a zalai olajfúrásoknál a munkások száma” című cikkéből: „A zalamegyei olajkutatás jelentősége, amint azt a napokban megindult harmadik kút is mutatja, mind nagyobb arányokat ölt. A jelek szerint kedvezőek a kilátások a jövőre nézve, mert az EUROGASCO vállalat véglegesen berendezkedik Magyarországon. Mr. Ruedemann és Mr. Bannantine véglegesen letelepedtek Budapesten és a 3 150 000 dollár alaptőkével dolgozó vállalat legutóbb megalakította 50 ezer (dollár) tőkével magyarországi részvénytársaságát (ekkor még csak tárgyalások folytak!), amely a budapesti Gresham palotában székel.”... majd így folytatja: „A magyar vállalat arányai mindinkább kibontakoznak. Az olajkutatásnál jelenleg 300 munkás dolgozik, az év folyamán pedig számuk 5–600 főre emelkedik. A technikai és kereskedelmi munkálatokat is annyira függetlenítették az anyavállalattól, hogy a magyarországi vállalat közel 50 tisztviselővel dolgozik, akiket közismerten jól fizet. Igaz, hogy fizikusai, mérnökei a legképzettebb magyar szakemberek” és a továbbiakban így ír: „Hír szerint a helyzet kedvező alakulása következtében az állammal kötött szerződést módosítani fogják, mégpedig remélhetően az állam javára. A magyarországi fiókvállalat megalakulását a parlamentben is bejelentik.” [17]

Említésre méltó esemény volt 1938. június 15-én, amikor v. nagybányai *Horthy Miklós* kormányzó, a *Bornemissza Géza* iparügyi miniszter vezette kísérettel látogatást tett Lispén (2. kép), ahol találkozott az EUROGASCO vezetőivel és megtekintették a kettes számú termelő kutat, amelyet *Papp Simon* mutatott meg [2].

2. kép: A kormányzó látogatása Lispén

A Nagykanizsai Piarista Gimnázium 1937/38. évi értesítője is ír a lispei fúrás megtekintéséről: „Május 24-re esett a régóta óhajtott kirándulásunk Lispére, az olajfúrások és finomítók (?) megtekintésére. Nagy lelkesedéssel indult az V. o. 40 tanulója *Grujber* és *Holló* tanárok vezetésével. Az olajtelepen nagy előzékenységgel és szakavatottan magyarázták az ifjúságnak az olaj keletkezésének elméleteit, az olajrétegek kifürkészését az Eötvös-féle ingával, azután az olaj feltörését, felvezetését a bemutatott csöveken, az olaj finomítását és tárolását. Az ifjúság ezer kérdéssel ostromolta a magyarázó bányamegbízottat, aki örömmel és felkészültséggel felelt a sok kíváncsi diák kérdésére.” Ugyancsak ezen értesítő „IX. Könyvtárak és szertárak” fejezetének 5. pontjában szerepel „egy üveg kőolaj és homokká a lispei EUROGASCO ajándéka” bejegyzés. A mintákat feltehetően a kirándulás alkalmával kapta a vezető tanár [18].

A Pótszerződéstől a MAORT megalakulásáig

Az újonnan megfogalmazódott amerikai–magyar érdekek egyeztetése során jött létre a Pótszerződés. Kidolgozásakor az Iparügyi Minisztérium az eredeti Szerződésben rögzítetteknel szigorúbb feltételeket kívánt szabni. Követelték a beruházott összeg és az alaptőke emelését, a kutatások és a termelés meggyorsítását – évente legalább 3000 m kutató- és 3000 m termelőkút fúrásával – a termelt olajból, gázból, gazolinból a magyar állam részesedésének növelését. *Papp Simon* sze-

rint: „A magyar állam a Pótszerződés többi összes feltételeinek megállapításában nagy gonddal járt el, pontosabban kikötötte, hogy a társaságnak a kitermelt olaj 15%-át, a földgáz 12%-át, a butángáz 15%-át, a gazolin 15%-át természetben vagy készpénzben kell az államnak átengedni” [19], továbbá „A részvénytársaság alapítókéjét – az eredeti összeget az állam kívánsága szerint növelve – 14 357 000 pengőben állapították meg, amely 14 357 darab, egyenként ezer pengő/darab névértékű részvényre oszlott. Az alaptőkébe beszámították az 1938. március 31-éig a dunántúli kutatásokra fordított 10 057 000 pengőt, amely fűrészerendezésekben, gépekben, ingatlanokban, olajkutakban, térképekben stb. állt rendelkezésre.” [20], [21]

A Zalai Közlöny arról tájékoztatót, hogy „az Iparügyi Minisztérium és az EUROGASCO urai Kanizsán át Lispére utaztak”. Az előbbiekhöz tartozott: *Petneházy Antal* iparügyi államtitkár, *dr. Telegdy Roth Károly* miniszteri tanácsos (aki már 1936-tól az Iparügyi Minisztérium által kinevezett ellenőre volt az EUROGASCO-nak, ill. ezt követően 1945-ig a MAORT-nak) [21], *dr. Papp Simon* bányászati főtanácsos, v. *dr. Biró György* országgyűlési képviselő, *Beke Gyula* mérnök, az utóbbit – az EUROGASCO-t – *Ruedemann, Bannantine, Bolton* és *Ponko* képviselte. A közlöny szerint „a kormányzó átutazott Nagykanizsán, a lispei olajmezőkről visszatérve”. [22]

Az EUROGASCO kényszerhelyzetbe került, de elfogadta a feltételeket. *Bornemissza Géza* iparügyi miniszter megadta az engedélyt a „Pótszerződés” megkötésére, melyre 1938. június 24-én került sor, amikor a m. kir. Államkincstár részéről *Bornemissza Géza*, az European Gas and Electric Company részéről *Paul Ruedemann* aláírta a Pótszerződést, melynek pontjai:

1. pont az opciós jog gyakorlását állapítja meg, s annak időpontját szögezi le.
2. pont a „Szerződés” hatálybalépése esetére az „Egyezmény” és „Pótegyezmény” hatályon kívül helyezése iránt intézkedik.
3. pont a Magyar Nemzeti Bank véleménye alapján a „Szerződés”-ben aranydollárban előírt készpénzben befizetendő alaptőkerész pengőértékét állapítja meg.
4. pont a „Szerződés”-nek az elvégzendő geológiai vizsgálatokat előíró 5. pontját módosítja.
- 5., 6. és a 7. pontok a „Szerződés” ama kikötéseit módosítják, amelyek az elvégzendő fűrészi teljesítmények mértékére és terminusokra vonatkoznak.
8. pont a csőfőgázokból termelt természetes gazolin után az államkincstárt megillető termelési részese-dést állapítja meg.
9. pont a „Szerződés” 21. pontjának a megalapítandó, bejegyzésre kerülő új részvénytársaság alapszabályaira vonatkozó rendelkezéseit igazítja ki.

10. pont az úgynevezett „területegység”-nek a „Szerződés”-ben meghatározott fogalmát változtatja meg.

11. pont: „Ez a „Pótszerződés” akkor lép hatályba, amikor a magyar országgyűlés a m. kir. iparügyi miniszter jelentését tudomásul veszi.” [23]

A korabeli sajtó természetesen kiemelt figyelmet fordít a hazai olajtermelés eseményeire.

Az „Ásványolaj–Mineralöl” című szaklap „A magyar ásványolajkutatás 5. évfordulója” cikkében többek között megállapítja, hogy Bükkszéken és a Lisper-szentadorjáni mezőben már eddig több mint 1 millió pengő értékű nyersolajat termeltek, melynek nagyobb részét a magyar ásványolajgyárak már fel is dolgozták. A megkötendő pótegyezmény értelmében az EUROGASCO közeljövői programja meg van szabva. „Egyelőre sajnos továbbra is nagy mennyiségű ásványolajat kell Romániából importálnunk, ásványolaj finomítóink pedig még közel sincsenek kihasználva.” A tényleges helyzetet legjobban *dr. Papp Simon* bányafőtanácsosnak a Magyar Mérnök és Építész Egyletben elhangzott előadásának következő szavaival jellemezhetjük: „Magyarország minden kockázat nélkül hozzájárul ahhoz, hogy a dunántúli termelés révén legalább egy kevés jó minőségű nyersolaja van” fejezte be cikkét a tudósító [24].

A Zalamegyei Újság „A szentadorjáni olajkutatás a Ház előtt” című cikkében azt közölte, hogy „A képviselőház ma a szentadorjáni olajkutatást végző EUROGASCO-val kötött pótszerződést tárgyalja. *Bornemissza* miniszter hangoztatta, hogy a szentadorjáni olajkutatás fontos eredményt hozott, s az új vezetés lehetővé teszi a fokozott kutatást. Bízni kell abban, hogy a termelés fokozódik és ellátja az ország szükségletét.” [25]

„A m. kir. Államkincstár és az 'Eurogasco' között létrejött szerződés az országgyűlés előtt” cikkében az „Ásványolaj–Mineralöl” című szaklap a két fél között kötött „Pótszerződés” tárgyában folytatott tárgyalásról írva közli *Bornemissza Géza* nyilatkozatát, mely szerint: „...az a szürke jelentés és az ehhez csatolt Pótszerződés a magyar gazdasági életben tulajdonképpen nagy jelentőségű fordulópontot jelent, amennyiben voltaképpen azt dokumentálja, hogy a magyar nemzet egy igen hatalmas új erőforráshoz, kincshez jutott, s ennek kiaknázását akarja biztosítani ez a Pótszerződés.” [26]

A Pótszerződést a m. kir. iparügyi miniszter bejelentése alapján a Magyar Országgyűlés Képviselőháza 1938. évi június 28-án, a 338. sz. ülésen, a Felsőháza pedig 1938. évi július 6-án, a 73. sz. ülésen tudomásul vette. A Pótszerződés tehát 1938. évi július 6-án hatályba lépett [23].

Az eseménnyel kapcsolatban a Zalamegyei Újság „Szentadorjában már a hatodik kút fűrészt készítik elő” című cikkében az alábbiak olvashatók: „A mező-

ben fokozott erővel folyik a munka: a negyedik számú kútnál 1100 m-es szinten a napokban várják az olaj feltörését. (A rendszeres termelés 1938. augusztus 2-a után indult meg.) Az 5. kút fúrása is folyik és már jól előre haladt” (a fúrás 1938. július 27-én fejeződött be), „ezenkívül folyamatban van a hatodik olajkút fúrásának előkészítése” (a fúrás augusztus 8-án kezdődött, 2. ábra). „Valószínű, hogy az év végére a szentadorjáni olajmező az ország szükségletének jelentős részét fedezni fogja. A kezdő eredményekre való tekintettel az EUROGASCO magyarországi részvénytársasága hat héten belül megalakul. Az erre vonatkozó törvényt, ami ismeretes, az országgyűlés már elfogadta.” [28]

A Pótszerződés értelmében 1938. július 15-én – tehát az 5 éves opciós idő letelte után – megalakult a Magyar–Amerikai Olajipari Részvénytársaság (rövidítve és közismert nevén MAORT). Az alakuló közgyűlésen a Magyar–Amerikai Olajipari Részvénytársaság a következő igazgatóságot választotta meg: *Bolton P. Ralph* (elnök), *Ruedemann Paul* (alelnök, vezérigazgató), *Lieb Clarence Hermann*, *Conway John Frederick*, *Walters Ray Pearce*, *Bannantine Georg*, dr. *Hauer Ernő*, *Konek Emil*, dr. *Papp Simon* (tagok), *Martin W. Georg*, *Ábel Bódog*, *Graf Walter* (a felügyelőbizottság tagjai).

Az új céget a budapesti kir. törvényszék, mint cégbíróság, 1938. július 28-án Cg. 40.315.28.321/1 sz. alatt jegyezte be a magyarországi társaságok jegyzékébe. A bejegyzés a vállalat tárgyát az alábbiak szerint határozta meg: „A m. kir. Államkincstár nevében a m. kir. pénzügyminiszter és az European Gas and Electric Company között 1933. évi június hó 8-án kötött szerződés és az azt kiegészítő és 1938. június 24-én kötött Pótszerződés szerint átengedett területeken, valamint a magyar királyi kormány által a társaságnak a jövőben esetleg átengedő területeken az 1911. évi VI. tc. alapján állami egyedárúság tárgyát képező ásványolaj, gáz és más ásványolajfélék kutatása, bányaművelése és termelése. A társaságnak joga van ásványolaj-finomítókát, ásványolajtermékek feldolgozására szolgáló üzemi berendezéseket építeni és üzemben tartani, csővezetéseket építeni és üzemben tartani és ásványolajüzemmel kapcsolatban szükséges minden üzletet folytatni és joga van ásványolajat, gázt és egyéb ásványolajféléket és azokból feldolgozott termékeket Magyarország egész területén szállítani, azokkal kereskedni, azokat feldolgozni és exportálni.” [21]

Erről az eseményről a Zalamegyei

Újság így írt: „14 millió pengő alaptőkével megalakult az Eurogasco magyar vállalata” című cikkében: „Az iparügyi minisztérium és az EUROGASCO között a földgáz és nyersolaj kutatására és kiaknázására vonatkozó pótszerződést tudvalevően a képviselőház letárgyalta és a javaslatot a felsőház is jóváhagyta. Ennek alapján megalakult a már régóta tervezett új részvénytársaság, a Magyar–Amerikai Olajipari Részvénytársaság ... Az újonnan alakult részvénytársaság átveszi az EUROGASCO mindazon jogait, amelyeket a m. kir. iparügyi minisztériummal kötött egyezmény és pótegyezmény biztosítanak az őt megillető bányaművelési jogosítványokkal és az összes vagyontételeit úgyszintén átveszi az összes terheit és kötelezettségeit.”

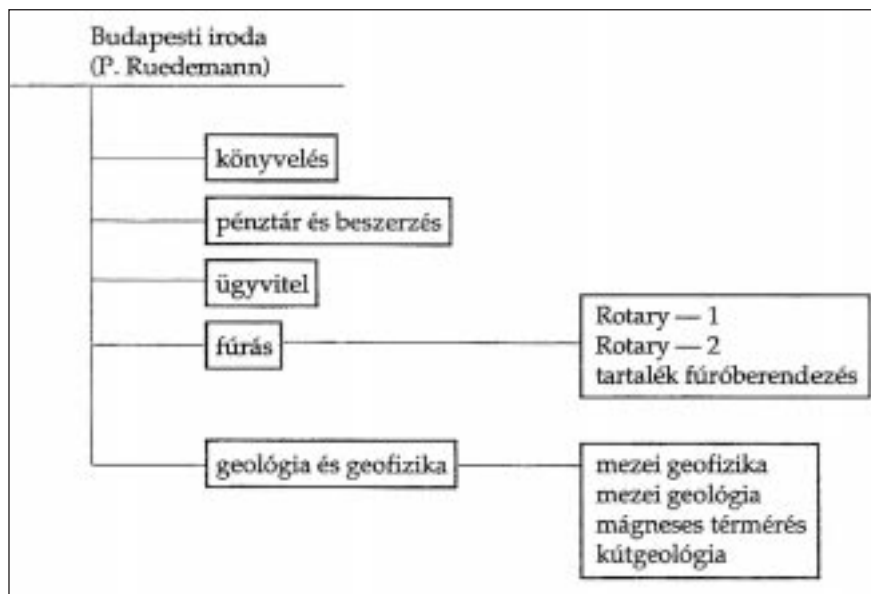
„A Magyar–Amerikai Olajipari Rt. cégbejegyzése” címmel adott tájékoztatást az „Ásványolaj–Mineralöl” című szaklap is a MAORT megalakulásáról [29].

A MAORT igazgatósága Budapesten, a Ferenc József tér 5. szám alatt székel a Gresham palotában. Itt működött a részvénytársaság központja, amely irányította egyrészt a kutató és feltáró tevékenységet végrehajtó és azokat kiszolgáló részlegek munkáját. [2], [27]

A közvetlen irányítás a budafapusztai (bázakeretyei) üzemirodában folyt az EUROGASCO 1936. októberi szervezeti felépítése szerint, mely megvalósította a kutatási időszak feladatait [21] (4. ábra).

Miután a rotari fúrási rendszer és a modern olajtermelés eddig hazánkban ismeretlen volt, az EUROGASCO a szerződésben biztosított jogánál fogva idegen (amerikai, angol, német) szakembereket alkalmazott (1 fúrási felügyelő, 1 h. fúrási felügyelő, 1 olajtermelési szakértő, 1 termelési geológus, 1 olajvegyész és 5 fúrómester). Ezeknek kötelessége volt a magyar munkások és a fiatal mérnökök betanítása. Magyar részről a

4. ábra: Az EUROGASCO szervezeti felépítése (1936. október)

felelős üzemvezető mérnökön (*Dinda János*) kívül, még nyolc bányamérnök (*Abzinger Gyula, Angyal Ferenc, Benedek Ferenc, Gyulay Zoltán absz. bm., Halász Béla, Majerszky Béla, Pulay Ferenc, Remenyik Lajos*), két geológus (*Barnabás Kálmán és dr. Kertai György*), egy vegyészmérnök (*dr. Gráf László*) és egy erdömérnök (*Bősze Alfréd*) dolgozott a fúrás, termelés, szállítás vonalán.

A fiatal olajbányászat első „olaj” mérnökei Sopronban végzett bányamérnökök voltak, akik az olajmezőkön váltak olajmérnökké. Ők voltak a magyar olajbányászat úttörői. Munkájuk révén született meg és virágzott a zalai magyar olajbányászat. Minden kezdő mérnöknek a három műszakban végzett kemény fizikai munka: fúrás, termelés, nemcsak annak csinját-bínját tárta fel, de elválaszthatatlan kapcsolatot teremtett a munkás, a művezetői, fűrómesteri gárda és a későbbi felső műszaki vezetők között. Az olajipari munkások százait nevelték, tanították meg a szakmára. A műszakiakat 14 magyar tisztviselő segítette az adminisztratív munkában [19]. Az EUROGASCO a magyar munkásokat a magyar bérezési viszonyoktól eltérően, párját ritkító órabérrel fizette (példaképpen: *Zsámár Lászlót* – kazánfűtőként – 80 fillér órabérrel vette fel *Dinda*

János üzemvezető, ugyanakkor egy földműves egy napra, napszámban 1 pengőt kapott aratáskor, kapálás esetén pedig 60 fillért). Egy fűrósi partiban ekkor hét fő toronymunkás – egy amerikai fűrómester, aki a fűrását felelt, a műszakot vezető magyar fűrómester, két fő kazánfűtő (fűtő és segédűtő) dolgozott [30].

Az EUROGASCO-nak saját geofizikai csoportja is volt (*Strausz László, dr. Vajk Raul, dr. Oszlaczky Szilárd, dr. Facsinay László, Scheffer Viktor, Szilárd József*), mivel mind a vállalat, mind *dr. Papp Simon* a fősúlyt az altalaj szerkezeteinek megkeresésében a geofizikai módszerek alkalmazására fektette [31].

Az EUROGASCO-nak Kerettyén volt egy mezei irodája a Hajós-testvérek egykori kastélyában, ahol a geológia és a kémiai laboratórium is helyet kapott. E mellett raktár és műhely is rendelkezésre állt [32].

A dolgozók a mező környékén lévő falvakban: Lispén, Szentadorjánban, Kiscehiben, Bázán és Kerettyén laktak (*Dinda János* üzemvezető lakása Lispén volt).

Ezzel lezárult az 1937. november 21-ét, ill. december 16-át követő és 1938. július 15-éig tartó hét hónapnak a története.

Irodalom

- [1] *Papp Simon*: A Magyar–Amerikai Olajipari Rt. földiolaj és földgáz kutatásai a Dunántúlon (BKL, LXXII. évf. 1939. május 1., p. 200–241.)
- [2] *Papp Simon*: Életem. 2. kiadás (Zalaegerszeg, 2000)
- [3] *Molnár László*: Az ortaházai zsebfínomító építése (Pannon Tükör, 2002. 3–4. sz., p. 20–31.)
- [4] Zalai Közlöny, 1937. november 26. és 28.
- [5] Zalai Közlöny, 1937. december 2.
- [6] Zalai közlöny, 1937. december 4.
- [7] Zalamegyei Újság, 1937. december 18.
- [8] Zalamegyei Újság, 1937. december 29.
- [9] Zalamegyei Újság, 1938. február 16.
- [10] Zalamegyei Újság, 1938. február 19.
- [11] Zalai Közlöny, 1938. március 6.
- [12] Zalamegyei Újság, 1938. március 12.
- [13] Zalamegyei Újság, 1938. március 24.
- [14] Zalai Közlöny, 1938. március 27.
- [15] Zalamegyei Újság, 1938. április 14.
- [16] Zalamegyei Újság, 1938. május 20.
- [17] Zalamegyei Újság, 1938. május 29.
- [18] Nagykanizsai Piarista Gimnázium értesítője az 1937/38-as évről
- [19] *Papp S.*: A magyarországi kőolaj- és földgázkutatás története az utóbbi 60 év alatt (MOIM archívum, Gyulay anyag LV/4)
- [20] *Srágli L.*: A MAORT (Változó Világ sorozat, 22. k.)
- [21] *Kovács J.*: Olajbányászat. Ez is a dunántúli kőolaj- és földgázbányászat története. (Nagykanizsa, 1991)
- [22] Zalai Közlöny, 1938. június 16. és 18.
- [23] Pótszerződés (MOIM archívum)
- [24] Ásványolaj–Mineralöl, 1938. június 25., VIII. évf., 11–12. sz.
- [25] Zalamegyei Újság, 1938. június 29.
- [26] Ásványolaj–Mineralöl, 1938.
- [27] Zalamegyei Újság, 1938. július 24.
- [28] Zalamegyei Újság, 1938. július 17.
- [29] Ásványolaj–Mineralöl, 1938. július 18.
- [30] *Zsámár L.*: Visszaemlékezéseim (MOIM archívum)
- [31] *Papp S.*: A magyarországi kőolaj- és földgázkutatás az 1780–1945-ig terjedő időszakban (MTA Műszaki Tud. Oszt. Közleménye, 33. k., 1964.)
- [32] *Dinda J.*: Életrajz (MOIM archívum)

MOL-hírek

• Az Anno rovatban *Srágli Lajos* tollából „Megalakul a MAORT” címmel megjelent írás a MAORT megalakulásától a kincstári használatbavételig terjedő időszak történéseiről szól.

• *Új felfedezés Kazahsztánban:* a Kazah Köztársaság északnyugati régiójában elhelyezkedő Federovszkoje blokkban 2000 óta folyó kutatások újabb eredményhez vezettek. A kutatási tevékenység irányítója a MOL által tulajdonolt MOL Caspian Oil and Gas Ltd. A Roszkovszkaja U-10 jelű kutatófúrás, melynek az előkészítését, kitérését és tesztelését MOL szakemberek részvételével végezték, jelentős mennyiségű jó minőségű könnyűolajat, kondenzátumot, valamint gázt termelt a célrétegből.

• *A XII. Bányászati Szakigazgatási Konferencia:* a Zalakaroson megrendezett és a MOL Nyrt. által is szponzorált szakmai rendezvényen csaknem 200 szakember részvételével tanácskoztak a különböző hatósági és bányavállalkozói problémák elméleti és gyakorlati kérdéseiről. Az elhangzott 18 előadás mellett lehetőséget biztosítottak a szervezők konzultációkra, és kulturális programra. A közel háromnapos rendezvény szakértéssel zárult.

• *Pozsgai Jánosról* nevezték el az algyői üzem új irodaépületét: május 8-án ünnepélyes keretek között avatták fel az algyői B programban megépült irodaépületet. Az új létesítményt, az üzem egykori igen tisztelt és szeretett vezetőjéről *Pozsgai János* olajmérnökről nevezték el. Az algyői üzem „B” irodaházát *Holoda Attila*, a MOL Nyrt. KTD EKT igazgatója avatta fel, avatóbeszédében méltatta a névadó *Pozsgai János* Algyőn és térségében végzett kimagasló szakmai munkásságát, vezetői és közéleti érdemeit. Az épület falán koszorút helyeztek el a MOL Nyrt. KTD, az OMBKE KFVSz és annak helyi szervezete, valamint az OKHT Kft. képviselői (1. kép). Az ünnepséget követően az Algyői Faluházban *dr. Juratovics Aladár* és *Pozsgai János* tiszteletére emlékező szakestélyt tartottak.

• A budapesti és csepeli olajipari létesítmények elleni szövetséges légitámadá-

1. kép: Pozsgai János Irodaépület

sok történetéről szól a Panoráma Anno rovatában „Légiriadó!” címmel megjelent írás, amelynek szerzője *Cseh Valentin*, a MOIM munkatársa.

• *Őszekapcsolódik a magyar és a román földgázszállító-rendszer:* az FGSZ Földgázszállító Zrt. és a román Transgaz megállapodása szerint a két ország nagy nyomású földgázszállító rendszereit összekapcsoló Arad–Szeged vezeték 2010 közepéig épül meg, amelynek romániai hossza 61,7 km, míg a magyarországi szakasz 47 km lesz. A hazai fejlesztés várható költsége 9 milliárd Ft.

(Panoráma V. évf. 13–14. száma)

• *MOL részesedés az indiai kutatásban:* farm-out szerződés jött létre a MOL Nyrt. és az indiai Oil and Natural Gas Corporation Limited (ONGC) között. A megállapodás értelmében a MOL 35%-os részesedést szerzett egy Észak–nyugat Indiában lévő szárazföldi kutatási blokkban. A HF–ONN–2001/1 jelű és 1513 km² területű blokkban, melynek operátora az ONGC, az első kutatófúrást 2008 végén mélyítik le.

• *MOL Szabadegyetem:* a programszerozat keretében a hidrokrakk finomítói fejlesztésekről (*Varga Géza* projektvezető) és a kenőanyagüzletről (*dr. Dénes Ferenc* ügyvezető igazgató, MOL-LUB) hangzottak el sikeres előadások. A MOL Szabadegyetem további előadásai iránt érdeklődők *Krämer Mártától* kaphatnak felvilágosítást.

• *A MOL Nyrt. a 19. Kőolaj Világkongresszuson:* a világ hatvan országából több mint négyezer szakember vett részt a Madridban 2008 júliusában megrende-

zett 19. Kőolaj Világkongresszuson. „Az átépülő világ – energiabiztosítás a tartós növekedéshez” mottójú találkozón a MOL nemcsak előadásokkal és kiállítással képviselte magát, de a kongresszus ezüst fokozatú támogatója is volt. A WPC első alelnökének *dr. Tóth Józsefet* (*Hernádi Zsolt* vezető tanácsadóját, aki egyben a WPC Magyar Nemzeti Bizottságának alelnöke is), választották meg. A kongresszusról részletesebb beszámolót közöl a Panoráma.

• *A MOL-csoport Kurdisztánban:* a Kurdisztánban folyó kutatásokról, az operátorként végzett munkáról beszélgettünk *Kovács Györggyel*, a kurdisztáni iroda vezetőjével *Csordás Gábor*, míg a térség földrajzi, gazdasági, politikai és turisztikai ismereteiről *Csontos László* cikke tájékoztat.

• *Átadták a 2007. évi Elnöki Kiválóság és az Elnöki EBK Díjakat:* a MOL-csoport jó gyakorlatokat megosztó konferenciáján mutattak be a 2007. évi pályázat nyertesét. A konferenciát *Simola József*, a Társasági Támogatás ügyvezető igazgatója nyitotta meg, a díjakat *Cseh Béla*, a MOL-csoport Fenntartható Fejlődés és EBK szervezet igazgatója adta át. Elnöki Kiválósági Díjat nyert a TKD divízió Sloznaft Logisztika, Elnöki EBK Díjat nyert a TKD divízió Finomítás szervezet.

• *Emlékkorsók és kupák a MOL központban:* az egyetemi és iparági eseményeken, összejöveteleken kiadott (és az azokat követő szakestélyeken használt) söröskorsókból, emlékkorsókból a székház első emeletén rendezett kamarakiállításán mutatott be néhány jelentősebb példányt gyűjteményéből a MOIM.

• *Geotermikus energiavállalatot alapít külföldi partnereivel a MOL:* a Közép-európai Geotermikus Energia Termelő Zártkörűen Működő Részvénytársaság (CEGE) néven közös vállalat alapító okiratát írták alá 2008. július 30-án a MOL Nyrt., az izlandi Enex hf. és az ausztrál Green Rock Energy Pty. Ltd. vezetői. Az új vállalkozás, mely a geotermikus energia kutatására, termelésére és értékesítésére, illetve geotermikus erőművek és közvetlen termálhő-szolgáltató technológiák létesítésére alakult, alaptőkéjéből az alapító tulajdonosok egyenlően – 33,3%-kal – részesednek.

(Panoráma V. évf. 15–16. száma)

- *Az első olajipari optimalizálási szakmérnökök az iparban:* az idén első alkalommal tízen szereztek diplomát a veszprémi Pannon Egyetem Műszaki Informatikai Karán a MOL kezdeményezésére indított olajipari optimalizálási szakmérnöki képzésen (röviden PIMS-akadémián). A kilenc magyar és egy szlovák szakmérnök a továbbiakban is a MOL-nál tevékenykedik.

- *Az első MOL arculatú töltőállomás Ausztriában:* április 1-jén nyitották meg az első MOL arculatú töltőállomást Leonbenben.

- *Szoboravatás Százhalombattán:* júniusban avatták fel a Dunai Finomító főépületének aulájában az iparág egyik jelentős egyéniségének, *Péczeli Bélának* a mellszobrát, *Krupiczter Antal* alkotását.

(Panoráma V. évf. 17–18. száma)

Földgáztermelés Penészleken

Napi 48 000 m³-es ütemmel megkezdődött a földgáztermelés a penészleki PEN-104 sz. lelőhelyen. A területet feltáró brit Ascent Resources Plc. csaknem duplájára tervezi növelni a kitermelést.

(MTI)

Energiahírek

- A dunakanyari települések energia-szükségletének napenergiával (napkollektorok és napelemek útján) történő kielégítését vizsgálta az ELTE Környezet-és Tájföldrajzi Tanszéke.

- 17 darab, egyenként 105 méter magas, két megawattos teljesítményű egységekből álló szélenergia-telepítést tervezik a baranyai Lánycsók és Székelyszabar közötti térségben.

- *Zöld jelzés a hidrogénmeghajtású autóknak:* az Európai Parlament indítványa leegyszerűsítene a hidrogénmeghajtású járművek forgalomba állását – egységessé válna az engedélyeztetés és fokozódna a közlekedés biztonsága.

- *EU Parlament a megújuló energiá-ért:* az Európai Parlament Ipari Bizottsága elfogadta a megújuló energiákról szóló EU-s jogszabálytervezetet.

- *A szélenergia-telepítések energiarendszerbe való integrálása:* hazánk energiaellátásában jelenleg még csak 0,5%-ot képviselő szélenergia fokozottabb hasznosításáról beszélgettek – a 2008 januárjában életbe lépett új villamosenergia-törvény tükré-

ben – az MR1 (Kossuth) Rádióban a Magyar Szélenergia Egyesület és a Magyar Energia Egyesület képviselői.

- *Heller-erőmű:* Több éves előkészület után 2008. április 6-án, Vásárosnaményben ünnepélyes keretek között helyezték el (*dr. Veres János* pénzügyminiszter, a beruházó Kárpát Energo Zrt. tulajdonosai nevében *dr. Kocsis István*, az MVM Zrt. vezérigazgatója és *dr. Kapolyi László*, a System Consulting Zrt. elnöke-vezérigazgatója) a 136 millió eurós tervezett beruházással megvalósuló 230 MW-os kombinált ciklusú, gáztüzelésű Heller-erőmű alapkövét. Az erőmű gázellátásához szükséges létesítmények kiépítési kérdésében megkezdődtek a tárgyalások. Az erőmű tervezett befejezése 2009. december 31., így az erőmű 2010-ben kezdheti meg termelési üzemét.

(*dr. Horn*)

50 éves egyetemi találkozó Sopronban

(Sopron 2008. június 1–3.)

Az 1953-ban a Miskolci Egyetemen kezdett és 1958-ban Sopronban végzett bányamérnökök Sopronban, a Lővér Szállodában tartották ötvenéves találkozójukat. A találkozó 2008. június 1-jén a szálloda konferenciatermében vacsorával egybekötött kötetlen találkozóval kezdődött, amelyen a hozzátartozókkal együtt összesen 91 fő jelent meg.

Június 2-án délelőtt ünnepi díszben jelentünk meg a Nyugat-Magyarországi Egyetem (Erdőmérnöki Egyetem) dísztermében, ahol az egyetem rektora, *prof. dr. Faragó Sándor* és Sopron város polgármestere, *dr. Fodor Tamás* köszöntött bennünket. *Vass István* valétaelnök meg-

köszönte mind a rektor, mind a polgármester üdvözlő szavait, majd *dr. Szabó Imre*, a jubileumi találkozóra készített díszes korszóval ajándékozta meg a megjelenteket. Az egyetem kertjében, a Miskolci Egyetem által felállított emlékhelyen, köszörút helyeztünk el (*1. kép*). Az ebéd a szálloda teraszán volt, majd a megjelentek többsége rövid

sétát tett a történelmi egyetemi városban. Este a konferenciateremben díszvacsorára került sor, majd ezt követően jubileumi szakestélyt tartottunk. A szakestélyen az elnöki tisztet *Vass István*, a háznagyi szerepet *Bérczes Zsolt* látta el, a kontrapunkt *Nagy István*, nótabírók *Forisek István* és *dr. Kránitz Zoltán* voltak, az elhunytak neveit *Kovács János* olvasta fel. A házirendet *Hermesz Leó Miklós* hitelesítette. Komoly pohárköszöntőt mondott: *dr. Csaba József*. Néhány mondat az elhangzottakból:

„E <komoly pohár> köszöntőm során gondoljunk vissza a több mint 70 évre, a háborús évek gondokkal teli, nem túl boldog gyermekkorra, életünk néhány törésére – amikor nem úgy történt valami, ahogy mi azt elképzeltük – azt láthatjuk (és boldogok, akik azt látják), hogy ilyenkor is velünk volt és megvédett az Isten, habár néha csak később vettük észre, hogy az akkor miért történt úgy, és hogy az mégis úgy volt jó nekünk. Gondoljunk kamaszkorunk sok megválaszolatlan kérdésére és tanácsatlanságainkra, pl. hogy mit tanuljunk érettségi után? Sokszor nem mi döntöttünk. Emlékszem, hogy a legelső félév kezdetén megkérdezték az évfolyamunktól: Ki akart Miskolcra jönni? Ki választotta a bányász szakmát? Tegye fel a kezét! Bizony nagyon kevesen voltak, akik felemelték a kezüket. Azután a matematika- és a fizikavizsgák rostálták az évfolyamot. Másodéves korunkban újabb rostálás is lehetett volna, ha <véletlen> nem aznap kirándulunk Pojják professzor úrral Rudabányára és Aggtelekre. Akkor, amíg mi Rudabányán ismerkedtünk a bányászérettel, <szesztestvéreink> a harmadéves kohászok éppen orosz könyveiket égették a Dudujka-dombon.

1. kép: Koszorúzás (Dr. Szepesi József, Vass István, Makrai László, Zoltán István)

Nélkülünk, mert éppen akkor mi távol voltunk. <Véletlen> egybeesés? Közben azonban nagy nehezen egyenesbe rázódtunk Miskolcon, de megkönnyebbülés volt – a sáros utak, az építési terület bukáái és gödrei, a poloskás diákszálló zsúfolt szobái után – Sopronban folytatni diákéletünket. És alig több mint egy év után jött 1956 ősze. Ha addig nem is, de akkor a valóban veszélyes élethelyzetekben kézzelfogható volt a gondviselő, szerető Isten irányítása. Hogy csak a november 4-ei eseményekből egyet-kettőt emeljek ki: Emlékeztek ugye a <kópházi csatára>, amikor süket ágyúkkal és kézi fegyverekkel felszerelve akartuk visszafordítani a tankokkal jövő szovjet megszállókat. Egy ideges mozdulattal elsütött kézi fegyver következése könnyen lehetett volna az, hogy ma mások koszorúznának a soproni temetőben hősi emlékművünkél. Vagy aznap éjszaka a Muckon, amikor társaimmal kézigránatokkal és kézi fegyverekkel vártuk a szovjet tankok támadását, ami szerencsénkre nem következett be. Azután szétszóródtunk. Az évfolyam egyik része idegenben – nyelvtudás, ismeretség és ismerősök nélkül – kereste a boldogulást, a nem kis nehézséggel járó diplomaszerezést. Az évfolyam másik része kénytelen-kelletlen meghallgatta *Kertész* docens elvtárs, a marxizmus-leninizmus tanszékvezető tanárának magyarázatait az '56-os eseményekről. Felemelő érzés volt! Majd a szaktárgyakból tett sikeres vizsgák és a diploma után, a még akkor igencsak ke-

– én mindenféleképpen mondhatom – hogy Isten gondoskodott rólunk. Az Ő szeretete átölelte életünket... De most hagyjuk a múltat, most ünnepeljünk, éljük a vidámság perceit, az együttléti örömeinek óráit. Nehéz most másra gondolni, de nekem e komoly pohár hozzászólás keretében mégis meg kell tennem. Elhalványodnak az együtt töltött kedves órák emlékei és később nagy csend is körülvehet bennünket, a magány esti csendje, az éjszaka álmatlan óráinak csendje otthon vagy egy kórházi ágyon és akkor arra gondolhatunk, hogy mit hoz a jövő? A jövő miatti aggodalom és félelem – akár jó anyagi körülményeink ellenére is – a mi korunkban – többségében túl a 73 éven – nem életidegen gondolat. Ilyenkor boldog az az ember, akinek eszébe jutnak a jézusi szavak: Ne aggódjatok, ne nyugtalankodjatok, mennyei Atyátok tudja, hogy mire van szükségetek... Fontos a mindennapi kenyér, de több az Élet, mint az eledel, mert a testnél fontosabb a lélek, ezért az élő és gondviselő Istennel való közösségünk legyen egyre mélyebb... Végül a mikor? És hogyan? Kérdésre a Bányászhimnusz sorainak idézésével válaszolok és fejezem be <komoly poharam> mondanivalóját: És hogyha majd a föld ölében (és nemcsak ott!) végóránkat éljük, Isten kezében életünk: Ő megsegít, reméljük!”

A vidám pohár hangulatos szöszölője volt *dr. Szepesi József*.

Hozzászóltak még: *Hafner Henrich*, *Kovács Endre*, emelve a szakestély egyébként is jó hangulatát.

Befejezésül *Vass István* elnök megköszönte *Bérczes Zsolt*, *Nagy István*, *Csizmadia Lajos* és *dr. Szabó Imre* közreműködését az 50 éves találkozó megszervezésében.

A szakestély után a résztvevők még jóval éjfél után is fehér asztal mellett jó hangulatban emlékeztek az ötven évvel ez-

előtti történetekre. Június 3-án reggel búcsút vettünk a szállodában egymástól és reményünket fejeztük ki, hogy öt év múlva újra találkozunk (2. kép).

(*Dr. Szabó Imre és dr. Szepesi József*)

40 éves egyetemi találkozó Miskolcon

(Miskolc-Egyetemváros, 2008. augusztus 29.)

Augusztus 29-én Miskolcon találkoztak a Bányamérnöki Kar 1968-ban végzett egykori hallgatói. Az ünnepélyes névsorolvasás után a bányaművelő, bányagépész, geofizikus és hidrogeológus, valamint az olajbányász szakon diplomát szerzett mérnököket, hozzátartozóikat, valamint a meghívott vendégeket *dr. Böhm József*, a Műszaki Földtudományi Kar dékánja köszöntötte és adott tájékoztatást a kar és az egyetem életében bekövetkezett változásokról. Ezt követően a jelenlévők képviselői elhelyezték a megemlékezés koszorúit az egyetemi könyvtár közelében lévő Elhunyt Társaink Emlékoszlopánál. Az „öregdiákok” a közös ebéden és vacsorán, valamint a bensőséges tankörtalálkozón elevenítették fel az egykori diákélményeket és számoltak be pályájuk és egyéni életük alakulásáról, fontosabb eseményeiről. A találkozó sikeres megszervezéséért köszönet illeti *Csiky Emilt* és *Podányi Tibort* a bányaművelők, *dr. Gyulai Ákost* a geológusok, *Meggyes Gábort* az olajosok és *Kaló Tibort* a bányagépészek koordinátorait.

Jubileumi diplomák átadása Miskolcon

(Miskolc-Egyetemváros, 2008. augusztus 30–31.)

A gépész jubileumi diplomák átadásán: csaknem nyolcvan vették át arany-, gyémánt- és vasdiplomájukat augusztus 30-án a Miskolci Egyetem Ünnepi Szenátusülésén.

A jubiláló kohó- és bányamérnökök diplomaátadó ünnepségére 2008. augusztus 31-én került sor a Miskolci Egyetem Díszaulájában megtartott Ünnepi Szenátusülésen. A megnyitó harangjárték és az elnökség bevonulása után *dr. Patkó Gyula* rektor köszöntötte a megjelent jubilánsokat és a meghívott vendégeket. Ezt követően *dr. Böhm József*, a Műszaki Földtudományi Kar dékánja és *dr. Gácsi Zoltán*, a Műszaki Anyagtudományi Kar dékánja előterjesztésére átadták a jubileumi diplomákat. A jubilánsok nevében *dr. Somfai Attila* prof. emeritus aranyokleveles bányamérnök és *dr. Szarka Gyula* aranyokleveles kohó-

2. kép: Az 50 éves találkozó résztvevői

mény diktatúra szorításában, lelkében az '56-os szellemmel kénytelen volt beilleszkedni a hazai társadalomba. Nem minden helyzet volt világos akkor, de visszatekintve biztonsággal mondhatjuk,

mérnök mondott köszönetet. Az egyetemi évekre visszatekintő, a jelenlegi helyzetet és a jövőbeni elképzeléseket vázoló köszöntő beszédek dr. Böhm József, dr. Gács Zoltán dékánok és dr. Takács Péter professzor tartotta. Az ünnepség dr. Patkó Gyula rektor beszédével és az elnökség kivonulásával zárult. A 2008-ban jubiláló bányaművelő-, bányagépész-, földmérő-, geofizikus-, geológus- és olajmérnökök rövid szakmai életrajzát ezúttal is Baracza Mátyas Krisztián dékáni hivatalvezető szerkesztésében jelentették meg.

Szakmánk művelőinek méltatását a Köszöntés rovatunkban közöljük.

(dé)

Az 58. Bányásznapi eseményei

Országos központi bányásznapi ünnepség

(Komló, 2008. szeptember 4.)

A Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium, a Magyar Bányászati Szövetség, a Bánya- és Energiaipari Dolgozók Szakszervezete, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület, Komló Város Önkormányzata, valamint a MECSEKÉRC Zrt. közös szervezésében Komlón került sor az országos központi bányásznapi ünnepségre.

Az ünnepség a Bányász Hősök-emlékmű koszorúzásával kezdődött. Az ünnepi ülés elnökségében helyet foglalt dr. Szili Katalin, a Magyar Országgyűlés elnöke, dr. Szabó Pál közlekedési, hírközlési és energiaügyi miniszter, Páva Zoltán országgyűlési képviselő, Komló város polgármestere, dr. Valaska József, a Magyar Bányászati Szövetség (MBSZ) elnöke, Rabi Ferenc, a Bánya- és Ener-

1. kép: Az ünnepség elnöksége

2. kép: Holoda Attila kitüntetését veszi át dr. Szili Katalintól

giaipari Dolgozók Szakszervezete (BDSZ) elnöke, dr. Tolnay Lajos, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület (OMBKE) elnöke, dr. Böhm József, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar dékánja, Erős György, a MECSEKÉRC Zrt. elnök-vezérigazgatója, valamint dr. Zoltay Ákos, az MBSZ ügyvezető főtájkára, az ünnepség levezető elnöke (1. kép).

A megjelent csaknem 400 fős ünnepelő közönséget Rabi Ferenc üdvözölte, majd dr. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke mondott ünnepi beszédet. A Magyar Köztársaság Kormánya, illetve a Közlekedési, Hírközlési és Energiaügyi Minisztérium nevében dr. Szabó Pál miniszter, végül Páva Zoltán Komló város polgármestere köszöntötte az ünnepség résztvevőit. Ezt követően miniszteri, szakmai és szakszervezeti kitüntetések

átadására került sor. Az ünnepség utáni állófogadáson Erős György, a MECSEKÉRC Zrt. elnök-vezérigazgatója mondott pohárköszöntőt.

Szakmánk művelői és egyesületi vezetőink a következő kitüntetésekben részesültek:

A „Magyar Bányászatért” szakmai érdemérem kitüntetés

tést vehette át: Derekas Barnabás, a Mátrai Erőmű Zrt. bányászati stratégiai igazgatója, Kovacsics Árpád, a MAL Zrt. bányászati vezérigazgató-helyettese, az OMBKE főtájkára és Holoda Attila, a MOL Nyrt. KTD Eurázsia igazgatója (a hazai és nemzetközi szénhidrogén-bányászatban, annak fejlesztésében végzett kiemelkedő szakmai tevékenysége elismeréséül) (2. kép).

„Kiváló Bányász” kitüntetését kapott Kiss József termelőmester (MOL Nyrt. KTD, Algyő), Kiss Sándor termelőmester (MOL Nyrt. KTD, Algyő), Szabó István művelési szakértő (E.ON Földgáz Storage Zrt.), Vass István József főfűrómester (Rotary Fűrási Zrt.), Vereb Sándor kútmunkálati felügyelő (MOL Pakistan).

„Miniszteri Elismerés”-ben részesült: dr. Káldi Zoltán főosztályvezető (MBFH), Lovonyák Károly termelés-üzemeltetés vezető (MOL Nyrt. KTD Közel-Kelet, Afrika, Kaszpi Régió), Schleinig Endre SzB. elnök (Linde Gáz Magyarország Zrt.), Veres Imre osztályvezető (MBFH).

„Bányász Szolgálati Oklevél” kitüntetés tulajdonosa lett: Lukucz György, az MBFH elnöki főtanácsadója, Ravasz Ferenc, Geoinform Kft. (45 év), Rudinszki István bányahatósági főmérnök, Szóts András MBFH főosztályvezető-h. (40 év), Bálint György Rotary Zrt. raktárvezető (35 év), Kovács István bányahatósági főmérnök (25 év) és Eper Gábor bányafelügyeleti főgeológus.

„Bányamentő Szolgálati Oklevél” kitüntette lett: Böszörményi Lajos, a Rotary Zrt. fűrómestere.

Kitüntetésükhöz tisztelettel gratulálunk, és további sikereket kívánunk!

(MBSZ honlapról)

MOL Nyrt. KTD Központi Bányásznapi rendezvény

(Kiskunmajsa, 2008. augusztus 30.)

A MOL Nyrt. KTD központi bányásznapi rendezvényén Holoda Attila EKT igazgató mondott ünnepi beszédet, felidézve a térségben végzett szénhidrogén-kutatások kezdeti történetét, fejlődését és az üzemelapítás körülményeit – a Szank-1 sz. kút termelésbe állításától a Kiskunhalas ÉK-É-2 sz. kúttal megnyitott kiskunhalasi kőolajtermelésig, mely az elmúlt 30 év alatt 2 millió tonna kőolaj kitermelését eredményezte.

A jelen eredményeiről és a MOL Nyrt. egészségéhez kapcsolódó jövőbeni elképzelésekről is szólt. Ezt követően *Holoda Attila* és *Palásthy György* méltatta az 58. Bányásznapi alkalmából az országos ünnepségen, Komlón kitüntetett kollégák munkásságát. Az ünnepség baráti beszélgetésekkel és kultúrműsorral folytatódott.

Lignitbányászati Emlékház avatása (Rózsaszentmárton, 2008. szeptember 19.)

A rózsaszentmártoni bányásznapi ünnepi eseményekhez kapcsolódó szakmai napon (100 éve nyitották meg a mátraaljai lignitbányászat kezdetét jelentő Rády-féle aknát, és 90 éve alakult meg a Mátravidéki Szénbányák Rt.) avatták fel a Lignitbányászati Emlékházat, ahol a község szülöttének, *Trombitás István* olajmérnöknek is emléket állítottak egy emléksarok kialakításával. Az emlékházat *Szabados Gábor*, a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elnöke adta át, és *dr. Ternyák Csaba*, az Egri Főegyház-megyéje érseke szentelte fel.

A Budapesti Olajos Hagyományápoló Kör (BOK) rendezvényei

A BOK megemlékezése a Föld nemzetközi évről (Budapest, 2008. június 26.)

A Budapesti Olajos Hagyományápoló Kör júniusi szakmai napján – *Pályi András*, a Magyar Geofizikai Egyesület titkára közbenjárásának köszönhetően – *dr. Szarka László* geofizikus, a földtudomány kandidátusa, a soproni MTA GGKI vezetője tartott nagy érdeklődéssel kísért előadást az első Nemzetközi Geofizikai Év megrendezésének 50. évfordulója alkalmából elindított nemzetközi földtudományi projektekről (Föld Bolygó Nemzetközi Éve, Nemzetközi Sarki Év, Elektronikus Geofizikai Év, Nemzetközi Heliófizikai Év), a megemlékező külföldi és hazai eseményekről, valamint a GEO-FIFIKA címmel megjelenő földtudományi ismeretterjesztő füzet sorozatról, melyek közül az első ötöt a jelenlévők is megkaphatták.

A megjelenteket (BOK-tagokat, MGE-, MFT-vezetőket) *dr. Dank Viktor*

köszöntötte, majd felkérte *dr. Szarka László*t előadásának megtartására.

A Nemzetközi Geológiai Unió (IUGS) és az UNESCO közös kezdeményezésére az ENSZ Közgyűlése 2008-at a Föld Bolygó Nemzetközi Évének (FBNE) nyilvánította. Az FBNE nagyszabású nyitórendezvényét 2008. február 12–13-án tartották az UNESCO párizsi székhelyén. A nemzetközi év mottója – „Földtudományok az emberiségért” – is ráirányítja a figyelmet arra, hogy az emberiség kénytelen szembesülni élettere, a Föld végességével. A nemzetközi év jelvénye a 2002. évi németországi Földtudományi Év rendezvényére készült logó, amelyen az egyes vonalak kívülről befelé: a külső világoskék az atmoszférát, a sötétkék a hidroszférát, a zöld a bioszférát, a piros pedig a szilárd litoszférát (földet) jelképezi.

A Föld Bolygó Nemzetközi Éve hazai eseményeit a Magyar Nemzeti Bizottság (MNB) koordinálja (elnöke *dr. Brezsnovics Károly*, a MÁFI igazgatója, titkára *dr. Szarka László*) és hazai szakmai intézmények és egyesületek (MTA GGKI, ELGI, MÁFI, MGE és az MFT) szervezik, rendezik. A nagyszerű központi nyitórendezvénynek 2008. április 18–20. között a Magyar Természettudományi Múzeum adott otthont. A „Földév Forogtatás” című rendezvényen 6500 regisztrált látogató vett részt.

A nemzetközi év alkalmából az MTA Geodéziai és Geofizikai Kutatóintézete a Nemzetközi Kutatási és Technológiai Hivatal (NKTH) támogatásával, a szak-egyesületek fő közreműködésével a következő témakörökben készültek fiatalok részére pályázati feladatok is tartalmazó földtudományi ismeretterjesztő füzetek (szerkesztője: *dr. Szarka László*):

Földtudományi kezdeményezések a Nemzetközi Geofizikai Év 50. évfordulóján.

Felszín alatti vizek. (Tartalék egy szomszagos bolygónak?)

Természeti veszélyforrások. (A kockázat csökkentése, a tudatosság növelése)

Föld és egészség. (Biztonságosabb környezet kialakítása)

Éghajlat. (Köbe vésett magnószalag)

Természeti erőforrások és nyersanyagok.

(A fenntartható felhasználás felé)

Óriásvárosok. (Mélyebbre hatolni, biztonságosabban építkezni)

A Föld mélye. (A kéregtől a földmagig)

Óceánok. (Az idő mélye)

Talajok. (A Föld eleven bőre)

Föld és élet. (A sokféleség eredete)

A geomágneses tér. (Védőpajzsunk)

A nemzetközi földév alkalmából tartott előadást 2008. március 29-én a MÁFI-ban a Mindentudás Egyeteme sorozat keretében *Horváth Ferenc* (Hogyan működik a Föld?), *Pápay József* (Kőolaj- és földgázkitermelés a XXI. században) *Kordos László* (Emberré lettünk) és kért kormányzati támogatást *Pálkás József* (akadémikus 2008. április 14-ei parlamenti felszólalásában. Az év folyamán még számos egyesületi, intézményi és regionális rendezvényre kerül sor.

Az előadást követően *Götz Tibor* a BOK-vezetőség nyári szünet alatti tevékenységéről, a kör második félévi terveiről adott tájékoztatást.

(*dé*)

BOK Szakmai nap a MOL-csoport helyzetéről és stratégiájáról (Budapest, 2008. szeptember 16.)

„Az idősebb generáció féltő gonddal kíséri figyelemmel a MOL sorsát, és örömmel konstatálja, hogy a cég megszállította pozícióját és sikeresen kivédte az ellenséges felvásárlási kísérletet” – mondta *dr. Dank Viktor* a BOK 2008. szeptember 16-ai ülését megnyitva. Ezen az ülésen *Mosonyi György* vezérigazgató tartott tájékoztatót a MOL-csoport helyzetéről és stratégiájáról a Budapesti Hagyományápoló Kör tagjainak. Elmondta, hogy változik az energiaszektor üzleti modellje és vége az olcsó olaj korszakának. A MOL-nak diverzifikálni kell az értéklánc egyéb elemei irányába, például belépéssel az eróműiacra, a stratégiai gáztárolás megoldásával, tudást vagy készletet hozó partnerségek létrehozásával. A kötetlen beszélgetéssel folytatódó találkozáson a nyugdíjas kollégák kedélyesen emlegették az olajipari régi szép időköt, felelevenítették a MOL történetét 1990-től kezdődően.

Götz Tibor, a BOK titkára, külön is méltatta, hogy a vezérigazgató személyes jelenlétével tüntette ki a lelkes senior társaságot és megköszönte az egyesületnek nyújtott erkölcsi segítséget. Ennek visszonzásául felajánlotta az „olajos” nyugdíjasok hosszú munkáévek során felhalmozódott olajipari tapasztalatának hasznosítását. „A tapasztalat és a tudás nem

vész el, amennyiben tudunk bármiben segíteni, tisztelettel felajánljuk a munkánkat.” – mondta a titkár. *Mosonyi György* meggyőződésének adott hangot, hogy a BOK kollégák sikerrel számolhatnak be a régi technológiákról a MOL Akadémián.

(Éblné N. M.)

A BOK közreműködésével megtartott Szakmai Nap az ELGI és a hazai kőolajkutatás kapcsolatának 100 éves története témában (Budapest, 2008. szeptember 25.)

F év szeptember 4-én megtartott BOK vezetőségi ülésen meghívottként vett részt *Albu István* kollégánk, aki felhívta figyelmünket arra, hogy a szénhidrogén-ipari kutatásokban meghatározó szereppel bíró Eötvös Loránd Geofizikai Intézet – a mindennapokban csak ELGI néven ismert Intézet! – ebben az évben ünnepli fennállásának 100 éves évfordulóját. Ez alkalomból az ELGI és a Geofizikai Egyesület közös megemlékező szakmai napot tervez, és erre szeretnék meghívni a magyar szénhidrogénipar érdeklődő szakembereit is.

A BOK részéről ezt az ajánlatot, meghívást örömmel vettük és olyan döntés született, hogy felhívjuk a tagság figyelmét erre a lehetőségre, és nagy örömmel veszünk részt mind a szakmai megemlékezésen, mind pedig ehhez kapcsolódóan az ELGI Házi Múzeum megtekintésére is nagy érdeklődéssel tartanánk igényt – szakemberek hozzáértő tárlatvezetésével.

Ilyen előzmények után került sor az ELGI Columbus utcai székházában megrendezésre kerülő megemlékező szakmai nap és múzeumlátogatás megszervezésére, amelyre a szeptember 16-ai BOK Napon felhívtuk a tagság figyelmét!

Mind a megemlékező szakmai nap, mind a múzeumi látogatás igen sikeres volt – hiszen nagyon kevesek előtt ismeretek pl. ennek a kis „Házi Múzeumnak” a rendkívüli értékei és dokumentumai, azok a kiállítási anyagok, amelyek a világon először tették lehetővé a mélység mérhető megismerését és ezzel megteremtették a modern szénhidrogén-kutatás alapjait!

A megemlékező szakmai napon dr. *Dank Viktor* megnyitóját követően 3 előadás hangzott el.

Szabó Zoltán ismertette az intézet és a műszeres, konkrét fizikai alapokon nyugvó szénhidrogén-kutatás alapítójának – *báró Eötvös Lorándnak* – az életútját, amely elválaszthatatlanul kapcsolódott ezekhez a kutatásokhoz és a kutatásokhoz felhasznált műszer- és technológiafejlesztésekhez. Előadásából számos rendkívül érdekes információt kaptunk, amely alig-alig ismert még a szénhidrogénipar köreiből is. Így pl. megtudhattuk, hogy:

– A világ első szénhidrogén-kutatásával és a szénhidrogénkincs tulajdonlásával kapcsolatos első törvényt 1905-ben Venezuelában léptették életbe, de 1909-ben már nálunk *Wahlner Aladár* kapott megbízást a Kincstártól a kőolajra és földgázra vonatkozó bányatörvény kidolgozására, amelynek célja volt: egy állami szénhidrogén ásványi kincs monopólium létrehozása – védekezésként az ekkor rendkívül agresszív angolszász konkurenciával szemben. A törvény alap gondolata abból indult ki, hogy a galíciai és romániai olaj-előfordulások alapján „...a fűrotornyok valóságos erdeje kíséri a magyar határt...” – tehát jogos azt feltételezni, a határokon belül is hasonló eredmények várhatók. Az eddigi sikertelenségeket a tőkehiánnyal, a nem tudományos alapokon nyugvó próbálkozásokkal és a tőkehiányból következő elégtelen beruházásokkal – a vállalkozói kedv hiányával – magyarázták. Ebből kiindulva a siker érdekében új alapokra kell helyezni a kutatás-feltárást, amelyben az államnak kell a fő szerepet felvállalni. A törvényt 1911. november 17-én fogadta el a világon másodikként az Országgyűlés – az 1911. évi VI. sz. Az ásványolaj-félékről és a földgázról szóló törvény (Bányatörvény) néven – amely az előterjesztéshez képest jelentős változtatással ugyan, de mégis átfogóan, egységes értelmezéssel szabályozza a kőolajfeleségek és a földgáz bányajogi helyzetét, valamint a CH-bányászatot a világon másodikként(!) állami monopóliummá nyilvánítja. Emellett azonban a törvény lehetőséget ad arra, hogy ezt a jogot az állam hazai vagy külföldi vállalkozókra átruházhassa – vagyis lehetővé teszi a koncesszió bevezetését a bányászati tevékenység teljes vertikumában, beleértve ebbe a kutatási tevékenységet is. Így ez a törvény a világ első gáztörvényeként, ill. petróleum-monopólium törvényeként is számon tartható. A törvény egyúttal megerősítően ki-

terjeszti erre a területre is a Bányahatóságok jogkörét. A TV-nek köszönhetően ez évtől kezd működni Magyarországon a koncessziós jog a CH-kutatásban és -termelésben, amely lehetővé tette a külföldi tőke bevonása mellett az állami érdekek betartásának biztosítását is, megtartva a szénhidrogénvagyon állami monopoltulajdonát.

– Hogyan alakult a híressé vált Eötvös-inga kifejlesztése? *Báró Eötvös* – mint a Budapesti Magyar Királyi Tudományegyetem fizikaprofesszora – 1886-ban kezdett el foglalkozni a gravitáció témakörével, a vizsgálatok alapján számításokkal mutatta ki, hogy a Coulomb-inga a nehézségi erőter potenciálfelületének alakváltozásaira érzékeny. E felismerés alapján 1891-ben *Süss Nándor* közreműködésével elkészítette az általa „görbületi variométernek” nevezett eszközt, a majdani Eötvös-inga „ősét”. 1898-ban készítette el az ötlet továbbfejlesztésével a „horizontális variométert” – azaz az Eötvös-féle egyszerű gravimétert, vagy közismert nevén az Eötvös-ingát, amelyet 1900-ban a Párizsi Nemzetközi Fizikus Kongresszuson nagy érdeklődést keltve mutatta be és ismertette a műszerrel végzett kísérletek eredményeit, bebizonyítva: a műszer alkalmas a görbületi adatokon kívül a nehézségi erő horizontális irányú változásainak a mérésére is. Az itt és ekkor bemutatott egyszerű graviméter ma Londonban a Kensington The Science Múzeumban van kiállítva, ám első változata az ELGI Múzeumban tekinthető meg. A kongresszust követően folytatta a műszer és kapcsolódó elméletének továbbfejlesztését, amelyhez 1901–1902 években többek között a Balaton jegén, Arad környékén végez méréseket. Az ezekből szerzett tapasztalatok alapján 1902-ben a biztos partnert jelentő Süss céggel a mérések gyorsítására, megszerkeszti és gyakorlatban is kipróbálja a kettős gravimétert, amely már megkezdhetette a szénhidrogén-kutatásban világhódító útját.

– Milyen körülmények között alakult meg az intézet? – amelynek alapítása sajnos igen jellemző a magyar mentalitásra! Eötvös kísérletei és nemzetközi elismertsége ellenére nagyon korlátozott anyagi lehetőségeket kapott az államtól. E kérdésben fordulópontot jelentett az 1906. szeptember 25–28. között Budapesten megrendezett XV. Internationale Erdmessung konferencia, amelyen óriási érdek-

lődés és elismerés mellett *b. Eötvös Loránd* ismerteti a földalakkal kapcsolatos elméletét és az inga gyakorlati alkalmazási lehetőségeit –, amelyet terepi bemutatóval is alátámaszt. A konferencia elnöke – *Charles Darwin* fia – *Sir George Howard Darwin* a kor itt jelenlévő legkiemelkedőbb szakembereivel petícióban hívja fel a magyar kormány figyelmét e nemzetközi jelentőségű kutatás hatékony támogatására. E felhívás „eredményeként” 1907-ben az állam megalapítja a saját tulajdonában maradó Geofizikai Intézetet (a későbbi MÁELGI – Magyar Állami Eötvös Loránd Geofizikai Intézet, ill. majd még a későbbiek során az ELGI – Eötvös Loránd Geofizikai Intézet jogelődjét). Az alapításhoz – az akkori kultuszminiszter – *gróf Apponyi Albert* megszerzi az akkor „mesés” összegű 60 000 koronát a „báró Eötvös Loránd-féle csavarási inga kísérletek támogatására” – azzal a feltétellel, hogy ezt a pénzt az Eötvös vezette egyetemi Fizikai Intézettől külön kell kezelni és ezzel közvetlen a minisztérium felé kell elszámolni. Ez a gyakorlatban azt jelentette, hogy felállítottak egy új, szintén *Eötvös* vezetésű független szervezetet, amely az állami költségvetésben önálló tételként „Geofizikai Intézet” néven szerepelt. Az intézet ma ismert nevét azonban csak Eötvös 1919-ben bekövetkezett halála után veszi fel – *Pekár Dezső* (*Eötvös* utódja) intézeti igazgató javaslatára.

– Hogyan fogadta a szénhidrogén-kutatási szakma az új technológiát – az alkalmazott geofizikát? – óriási figyelemmel és érdeklődéssel megindítva az új eljárás karrierjét, amelynek néhány állomása: 1908: Indiában a *Burmah Oil Co. Ltd.* megrendelésére Eötvös-ingás méréseket végeznek magyar szakemberek Indiában *Khairpurban* és *Upper Assamban*; 1911: *Böck Hugó* selmeci geológus a Eötvös-ingás méréssel határolja le az egbelli-szerkezetet; 1914: Az *AMERADA* olajcég geológusa – *DeGloyer* – 2 db Eötvös-ingát rendel, amelyet azonban csak 1922-ben szállíthattak le. Ezzel a műszerrel fedezték fel az egyik legnagyobb amerikai lelőhelyet; 1923: csaknem 10 éven át Mexikóban és az USA Texas államában *Fekete Jenő* irányításával végeznek méréseket; 1923–1928: *Renner János*, *Szeccsödy Miklós* irányításával Indiában végeznek olajkutatási célú méréseket; 1927–1928: Franciaországban a Ministe-

re des Travaux Publics megrendelésére *Pekár Dezső*, *Oszlaczky Szilárd*, *Renner János* irányításával Eötvös-ingás méréseket végeznek magyar szakemberek a Puy-de-Dôme megyében a Limagne síkságon; 1929–1930 Venezuelában *Oszlaczky Szilárd*, 1936–1938-ban a Perzsa-öbölben *Szilárd József*, *Szeccsödy Miklós*, *Banai Gyula* végeznek méréseket ...és természetesen az Eötvös-inga jelentős szerepet tölt be döntően az 1920 után felgyorsuló hazai kutatásokban is ...és napjainkig is!

Posgay Károly – az ELGI főgeofizikusa – a döntően „olajos” vonatkozású, 1936-ban elindított szeizmikus műszerfejlesztésről és ezekhez kapcsolódó méréseket kutatásokról adott átfogó tájékoztatót, számos olyan érdekességgel mint pl.:

– A szeizmikus műszerfejlesztés 1936. évi indításakor a kutatásban idővel a világ vezetőszerepét játszó Amerikában még e téren „gyermekkorát” érte a szeizmika; nálunk *Pogány Béla* műegyetemi tanár fejlesztette ki az első 6-csatornás szeizmikus műszert, ami aztán az ELGI fejlesztésű műszercsalád alapja is lett; 1951-ben már 24-csatornás műszerrel lépett piacra ez a fejlesztés –, amelynek sikere alapján alapították meg a Geofizikai Mérőműszerek Gyárát, amely az ELGI-től átvette az ipari méretű műszerfejlesztést és gyártást és amellyel 1958-ban már a Brüsszeli Világkiállításon nagydíjat is nyertek;

– Az amerikai analóg technika és technológia diktálta ütemhez igazodóan 1963-ban már hazai fejlesztésű és gyártású 20-csatornás mágneses jelrögzítéssel műszer állt rendelkezésre, amely Szolnok-Kisújszállás térségében sikeresen debütált;

– Az új mérési technológia tette lehetővé a szeizmikus sztratifráfia kidolgozását és gyakorlatba történő bevezetését, amely jelentős változásokat eredményezett a földtani szerkezetek felkutatásában – különösen az alföldi térségben;

– 1966-ban már digitális műszerrel jelent meg a fejlesztés és 1968 után már 48-, majd 96-csatornás műszerek sorozatgyártására került sor kelet-német kooperációban. E téren kiemelkedő sikert ért el a tengeri szerkezet kimutatására kifejlesztett VIDEOTON számítógépre alapozott műszerpark, amely jelentős – és sikereket hozó! – szerepet kapott pl. a szibériai szá-

razföldi és északi-tengeri „hajós” kutatásokban;

– Az 1980-as években a színes-szelvényíró (COLORPRESS) több mint 10 példányra került használatba a KGST államokban és több száz darabos szériában használtak ELGI-fejlesztésű 24-csatornás mérőszekszimikus műszert – amely utóbbi továbbfejlesztett változata ma is keresett műszer! ...és számos hasonló – ám a speciális szakterületi ismeretekkel nem rendelkezők számára ismeretlen fejlesztés biztosítja a mai napig az ELGI e területen végzett munkájának hazai és nemzetközi sikerességét;

Dr. Fancsik Tamás – az ELGI igazgatója – adott tájékoztatást az ELGI rendszerváltást követő szervezeti-szerkezeti változásairól, amely az egykor 1300 fős létszám mai 300 főre csökkentésével meg tudott eddig maradni „állami tulajdonban” és képesnek bizonyult a gazdaság új körülményei között az életképességet biztosító szerkezet- és szemléletváltásokra. A mára kialakult helyzetben – amikor a szénhidrogén-kutatásban az ELGI szerepe marginalizálódott – sikerült kialakítani egy hosszú távú tevékenységi-feladatellátási koncepciót, amelynek leglényegesebb elemei:

– Alapkutatás területén: a geofizikai adatbázis és geodéziai alaphálózat (GES) kialakítása és naprakészségének biztosítása; speciális műszerfejlesztések és karbantartás-műszer hitelesítés; obszervatóriumi (mágneses mérések) műszerfejlesztés és -gyártás; a magyarországi földtani modell fejlesztése, 3D-s szeizmikus alapku-tatás; geofizikai tér-adat-infrastruktúra létrehozása és aktuális fejlesztései; geofizikai térképtár létrehozása és naprakészségének biztosítása; szakterületi könyvtári-múzeumi tevékenység;

– Alkalmazott kutatás területén: geotermikus energia vagyon felmérés, nyilvántartás, kezelés; a CO₂ föld alatti tárolásának kérdései; földrengés-földmozgás és üregkutatás; vízkutatás; ásványvagyon(szén, urán stb.)-kutatás.

A nagyszerű szakmai nap *dr. Dank Viktor* zárszavával ért véget és azzal a következő kapcsolatépítő elgondolással, hogy az itt elhangzott előadások a Kőolaj és Földgáz lapunkban is leközzölhetővé válnak.

(*dr. Csákö Dénes*)

Emléktábla- és oktatóterem- avatás Nagykanizsán (Nagykanizsa, 2008. május 27.)

A Kanizsai Olajos Szeniorok Hagymányápoló Köre és az OMBKE KFVSz a nagykanizsai MAORT-telepen és a Zsigmondy-Széchenyi Szakképző Iskola Erdész utcai tantelepén tartotta május 27-ei összejövetelét.

A MAORT-telepi ABC melletti lakóépületben élt hosszú ideig a 2005-ben elhunyt *Buda Ernő* gyémántdiplomás bányamérnök, Nagykanizsa város és Zala megye díszpolgára. A ház mellett két évvel ezelőtt emlékfát ültettek olajos és erdész barátai, most pedig emléktáblát (*Csávási Csaba* fafaragó művész alkotása) helyeztek el a tiszteletére. Az ünnepségen az ország szinte minden részéből megjelentek volt munkatársai, tisztelői, a ház lakói, akik eddig is gondozták az emlékfát. A megjelenteket a szeniorok nevében *Udvardi Géza* köszöntötte, majd *dr. Andor József*, a fát elültető nyugalmazott erdőmérnök, címzetes egyetemi tanár, Nagykanizsa város díszpolgára meghatározó szavakkal emlékezett Ernő bácsira.

Kép

A Bányászhimnusz eléneklése után a megjelentek a Zsigmondy-Széchenyi Szakképző Iskola Erdész utcai tantelepe-re indultak, ahol az olajos tanulók, technikusok egyik fontos szaktantermét a már-

ciusban elhunyt *Trombitás István* olajmérnök tiszteletére és emlékére *Trombitás István Teremnek* nevezték el (kép). *Trombitás Istvánra*, a Kőolaj- és Földgáz-bányászati Vállalat egykori vezérigazgatójára, úgyszintén az iskola egykori oktatójára, az iskolával való kapcsolatára *Császár Béla* olajmérnök-tanár emlékezett, meleg szavakkal értékelve emberi, munkatársi és oktatói tevékenységét.

Merksz Andor, az intézmény igazgatója üdvözölte a résztvevőket, köztük a *Trombitás* család megjelent tagjait. Elmondotta, hogy *Buda Ernő* és *Trombitás István* azt a múltat, az „öskort” képviselték az olajiparban, amely napjainkig kiható fejlődést indított el Magyarországon. Mind a ketten kötődtek az iskolához és segítettek mindabban, aminek az eredményét a jövő fogja hasznosítani.

A frissen felavatott teremben *Antalics Dezső*, az iskola műszaki igazgatója és *Császár Béla* mutatta be a tantelep létesítményeit. A Zsigmondy Vilmos és Széchenyi István Szakképző Iskola Nyugat-Dunántúl egyik legnagyobb középfokú oktatási intézménye, 33 különböző szakmára oktatnak itt. A nappali tagozaton mintegy 1500 fő, esti tagozaton csaknem 500 fő tanul. Az intézmény akkreditált felnőttképzési-továbbképző központként is működik, az olaj- és gázipar felnőtt dolgozóinak kiemelt fontosságú oktatási-továbbképzési bázisa, ahol meghatározó az olajipari technikus és szakmunkásképzés és továbbképzés is. Az iskolában az energiagazdálkodó technikusok képzése négy szakirányon folyik (megújuló energia, mélyfűrés, fluidumkitermelő, gázipar).

Az Erdész úti gyakorlótelepen gyakorolnak a technikus tanulók és a továbbképzésre érkezett felnőtt technikusok. A gáz- és készülékszerelők, valamint a

víz- és központifűtés-szerelők gyakorlati képzését „élethű” körülmények – működő berendezések és makettek segítségével – között biztosítják. A telepen különböző típusú fűrés és lyukbefejező kútjavító berendezésen, cementező aggregátoron folyik a gyakorlati oktatás, de számos egyéb termelési-fűrés berendezés (pl. kútkiképzési szerelvények, mélyszivattyús kút, tankállomás, valamint közetfizikai és fűrés öblítőiszapmérésekre alkalmas berendezések) és laboratórium is található a gyakorlóterepen.

Az iskola büszkesége a gyakorlati képzést szolgáló USA-ban vásárolt kültelenőrzési szimulátor, amelyen minden fűrés, lyukbefejezési, kútjavítási művelet szimulálható, kiemelten az egyébként nem gyakorolható lyukegyensúly-megbomlások helyreállítása is.

Az energetikai képzéshez kapcsolódik az európai uniós támogatással megvalósult Energiapark, amelynek a megvilágítását szélgenerátor által termelt villamos energiával oldották meg. A parkban a geotermikus energiahasznosítás lehetőségeit mutatja be egy hőszivattyús rendszer, amellyel egy talajszonda segítségével, melegvíz állítható elő, továbbá egy olyan hűtő-fűtés rendszer, amely a földben vízszintesen elhelyezett műanyag csövön keresztül ventilátorral üzemel. (A tantelep egy részének a fűtése is geotermikus energia hasznosításával történik.) A napenergia hasznosítását bemutató demonstrációs berendezésekkel gyakorlati példán keresztül igyekeznek a tanulók és érdeklődők számára érthetőbbé tenni a napenergiát hasznosító rendszer működési elvét. Az Energiapark közepére egy kis kerti tavat telepítettek, amelyben napenergiával üzemeltetett szökőkút működik.

(*Udvardi Géza*)

Helyesbítés

Szaklapunk 2008/5. számában megjelent Csath Béla: „50 éves a VIKUV” című cikkéhez a szerző kérésére a következő kiegészítést közöljük:

A gazdasági felkészülés során az ipar aránytalan fejlődéséből eredő előnytelen helyzetet kellett megoldania dr. Brassai György főkönyvelőnek. (A szerk.)

dr. Brassai György

B. Born Ignác szobrának avatása Erdélyben

(Kapnikbánya, 2008. augusztus 23.)

Zalaegerszeg után Kapnikbányán is szobor őrzi *Born Ignác* természetűdős, a bányászat és kohászat egyik kiemelkedő szaktekintélyének emlékét. A Kapnikbánya Város Napja rendezvény kiemelt eseménye a felsőhandali római katolikus templomban tartott bányász szentmisével kezdődött. Az ünneplőket *Dragos Alexandru* Kapnikbánya polgármestere köszöntötte. *Born Ignác* munkásságáról *Dávid Lajos*, Zalaegerszegen és Kapnikbányán ápolt emlékééről *Tóth János* tartott előadást. A *Krupiczter Antal* szobrászművész által készített bronz mellszobrot (1. kép) dr. *Böhm József*, a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar dékánja és *Dragos Alexandru* polgármester avatta fel. A MOL Nyrt., a MOL Romania PP srl., a MOIM, Kapnikbánya Önkormányzata, valamint számos egyéni támogató segítségével megvalósult rendezvényen megjelentek emléklapot kaptak.

1. kép: Born Ignác mellszobra

Jól halad a dr. Papp Simon térképgyűjtemény restaurálása

A 2008/1. számunkban – a MOIM Irat-térkép restaurálási programjával kapcsolatban – megjelentetett közlemény, illetve felhívás óta történt fejleményekről az alábbiakban számol be a projektfelelős muzeológus:

A Magyar Olajipari Múzeum és a keszthelyi Compactor Bt. együttműködé-

sének köszönhetően idén áprilisban megkezdődött a MOIM Archívum *Papp Simon* fondjában található 1300 darabos térképgyűjtemény restaurálása. A hosszú éveket igénybevevő munkafolyamat eredményeként idén őszre már mintegy 100 darab térkép restaurálása fejeződött be. Ezzel egyik első jelentős lépéséhez ért el az a több évig tartó munkafolyamat, amelynek végcélja e tudományos szempontból is jelentős gyűjtemény állagmegóvása és restaurálása.

A restaurálást *Gönczi Péter*, a Compactor Bt. könyv- és papírrestaurátora végzi, akinek nevéhez több nagyjelentőségű könyv – többek között a göttingeni egyetem könyvtárában található Gutenberg Biblia, és a prágai Vencel Kódex – restaurálása fűződik.

A MOIM ezúton is köszönetet mond mindazoknak, akik anyagi támogatást nyújtottak az „Irat-térkép restaurálási program”-jához.

Kérjük továbbra is támogassák érték-megőrző munkánkat, hogy megóvhassuk a magyar olajipar történeti emlékeit. A támogatás módjairól a www.olajmuzeum.hu oldalon található bővebb felvilágosítást.

(*Cseh Valentin muzeológus, MOIM*)

Emlékezés Zsigmondy Vilmosra (Pécel, 2008. november 21.)

A Pécelen működő Ráday-Klub a Szemere Pál Általános Iskolában emlékezett *Zsigmondy Vilmosra*, halálának 120., az általa feltárt városligeti fűrés (1868–1878) befejezésének évfordulója alkalmából. *Krassovics Miklós* klubvezető megnyitóját követően *Csath Béla* aranyokleveles bányamérnök tartott az említett főbb témakörökről rövid, de átfogó előadást.

(*Cs. B.*)

A Föld Éve – 2008

A magyar földtudományi szakemberek IX. világtalálkozója (Budapest, 2008. augusztus 20–24.)

„A földtudományok az emberiségért a Kárpát-medencében” mottóval a Magyarhoni Földtani Társulat (MhFT) által – számos szakmai és társadalmi szervezet közreműködésével – megrendezett világtalálkozó fővédnöke a Magyar Köztársaság elnöke, dr. *Sólyom László*, védnökei dr. *Hudencz Ferenc*, az ELTE

rektora és *Szabados Gábor*; a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal elnöke voltak. Az ELTE TTK épületeiben tartott tanácskozás tizenegy plenáris előadását követően hat szekcióban és a poszterszekcióban nagy számú előadás hangzott el, ill. volt látható. A résztvevők számára vitaülésekre, szakmai terepbejárásra és az ELTE földtudományi gyűjteményének megtekintésére is biztosítottak lehetőséget a rendezők.

(*dé*)

Vízügyi múzeumok képviselőinek tanácskozása

(Tokaj, Sárospatak, október 22.)

A MOIM Zsigmondy Vilmos Gyűjteményének kezelője is részt vett a vízügyi hatóságok (VIZIG-ek) területén tevékenykedő múzeumok, emlékszóbak, gyűjtemények és kiállítóhelyek összekötőinek éves tanácskozásán.

(*Cs. B.*)

20 éve helyezték üzembe a Stari Gradac gázkondenzátummezőt

20 évvel ezelőtt az akkori horvát államelnök avatta fel a Stari Gradac mező felszíni létesítményeit. A Stari Gradac mező és a magyar oldalon levő Barcs–Nyugat mező művelése egy magyar–horvát együttműködési szerződés keretében közösen történik.

Az évforduló alkalmából 2008. november 18-án az INA–NAFTAPLIN molvai gázüzemében (ahol feldolgozzák a Stari Gradac mező gázát) a magyar és a horvát szakemberek közös emlékülést tartottak.

Az összejövetelen áttekintésre kerültek a mező termeltetésének főbb lépcsőfokai, a termeltetés részletei.

A megemlékezésen a mező művelését és termeltetését irányító és végző egykori és jelenlegi vezetők mellett számos jelenlegi üzemeltető szakember vett részt, akiknek ajándékot és emléklapot adott át *Vladislav Brkic* az INA Naftaplin olaj- és gázkitermelési szektor igazgatója.

Az egykori üzembe helyezés és az üzemeltetés műszaki és technikai kérdéseit az akkori Operatív és Műszaki Bizottság tagjai elevenítették fel, több ma már humoros történetet is elmesélve.

A két fél között mindig is mintaszerű, korrekt és szakszerű, vita nélküli kapcsó-

lat volt. Ez a hagyomány jelenleg is folytatódik a magyar és horvát szakemberek között, akik most is rendszeresen találkoznak, közösen ünnepelnek bányásznapkor és egyéb alkalmakkor is.

Rendszeresek a két fél közötti sportversenyek, és ez most is így volt. Előtte azért „ráhangolásképpen” pincelátogatáson megismerkedtünk a környék több neves borospincéjének aranyérmes boraival.

A virjei irigylésreméltóan nagyszerű sportcentrumban számos sportágban folyt a nemes verseny. Teremfociban a horvátok nyertek, de a többi sportágban (pl. tollaslabda, tenisz, pikádó) magyar sikerek is születtek.

A sportversenyek győztesei és helyezettei a virjei halászcárdában oklevelet kaptak, majd kellemes étek és italok mellett pihenték ki a nap fáradságait.

(Udvardi Géza)

Emlékünnepség a babócsai földgázhasznosítás 50 éves évfordulóján

(Babócsa, 2008. október 17.)

Babócsa Község Önkormányzata, a MOL Nyrt. és a MOIM által szervezett összejövetelen ünnepélyes keretek között emlékezett meg a Babócsa térségében feltárt földgáz hasznosításának évfordulójáról. A rendkívül mostoha időjárás (hideg és szüntelen zuhogó eső) ellenére szép számban az egykori fűrés munkásszálló előtt megjelent érdeklődőket, egykori olajosokat, jelenlegi aktív dolgo-

Kép: A babócsai emlékkő

zókat, azok családtagjait (köztük dr. Kántás Károly Kossuth-díjas akadémikus fiát és Póra Ferenc családtagjait), barátait a helyi általános iskola diákjainak kórusa „olajos dallal” fogadta. Péter István polgármester köszöntőjét követően Jakó Gergely, a Somogy Megyei Közgyűlés alelnöke mondott ünnepi beszédet. A babócsai gázmező feltárásáról, jelentőségéről és a mai helyzetről Szabó Zoltán, a MOL Nyrt., KTD Nyugat-magyarországi termelés szakértője adott tájékoztatást.

Az egykori „gáznagyhatalom” emlékére az egykori Fűrés Szálló előtti téren emlékkövet állítottak, rajta a babócsai földgázhasznosítás 50. évfordulóját jelző emléktáblával (kép). Az emlékkönel tisztelegő főhajtás mellett helyezték el koszorúikat az egykori fűrésok, a MOL Nyrt. (Szabó Zoltán), a MOIM (dr. Dank Viktor; Tóth János), a MEH (Kőrösi Tamás), az önkormányzat képviselői, valamint a szakszervezeti és egyesületi vezetők. A Polgármesteri Hivatalban dr. Dank Viktor mutatta be és méltatta dr. Laklia Tibor „A nárciszmező kincse” c. könyvét, melyet a jelenlévők ajándékba kaptak és később a szerzővel dedikáltathattak. Az ünnepelőket a Park étteremben ebéden látták vendégül, ahol Tóth János, a MOIM igazgatója mondott pohárköszöntőt, majd dr. Laklia Tibor dedikálta a könyvét. A sikeres rendezvény – melynek létrejötté dr. Laklia Tibor lelkes és áldozatos közreműködésének köszönhető – baráti beszélgetéssel zárult. Az ünnepség fővédnöke Kiss László aranyokleveles bányamérnök, korelnök volt.

(dé)

10 éve kezdődött a Makói-árokbeli szénhidrogén-kutatás (Budapest, 2008. szeptember 3.)

Az évforduló alkalmából a TXM Olaj- és Gázkutató Kft. 2008. szeptember 3-án tartott ünnepséget (1. kép). A kora délután kezdődő rendezvényt dr. Szabó György, a TXM Kft. ügyvezető igazgatója nyitotta meg, köszöntötte a jelen alkalomból egybegyűlteket, külön

1. kép

üdvözölvén Erney Ibolyát, a Magyar Horizont Energia Kft. elnökasszonyát, Csamangó Anikót, a Makói Gabonatermesztési Kutató Közhasznú Társaság gazdasági igazgatóhelyettesét, dr. Kordos Lászlót, a Magyar Állami Földtani Intézet igazgatóját és a kistérség megjelent polgármestereit.

Ez alkalmából John B. Gustavson, a licence eredeti kedvezményezettje, ellátogatott Budapestre. Emlékezetes előadásából kiderült, hogy a világ több országa közül, mint például Indonézia, Törökország vagy Kína, hogyan és miért esett a választása éppen a Makói-árokra 1998-ban. Ezt követően Horváth Anita, a TXM Kft. kutatási igazgatója, színes prezentációjában összegezte az elmúlt tíz esztendő fő mozzanatait számok, grafikonok és egyéb érdekességek segítségével. Az első néhány év a területtel kapcsolatos tervezések, kutatások, engedélyeztetések és az árok szeizmikus feltérképezése után, 2005 őszén kezdetét vette a kutak lemélyítése.

Az elmúlt tíz év története bemutatásának méltó lezárásaképpen felcsendült a Bányászhimnusz, a Cantores Ecclesiae rézfúvós együttes előadásában, miközben a vendégek a Lánchídra néző kilátásban gyönyörködhetnek.

Holoda Attila, az OMBKE KFVSZ elnöke az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület nevében tiszteletbeli bányásszá avatta Marc A. Brunert, a Falcon Oil and Gas Exploration Ltd. elnökét a bányászoklevél átnyújtásával, a Makói-árokbeli szénhidrogén-kutatásban kifejtett tevékenységéért. Az oklevél mellé a bányászok védőszentjének, Szent Borbálának szobrát, egy bányászfokost, illetve egy bányász egyenruhát adott át.

KÖSZÖNTÉS

Nagy tisztelettel köszöntjük mérnöki oklevele megszerzésének 60., illetve 50. évfordulóján jubileumi diplomában részesült

Hollanday József Zoltán
gyémántokleveles bányamérnököt.

Hollanday József Zoltán 1924. március 24-én született Kézdivásárhelyen. Bányamérnöki diplomáját 1948-ban szerezte meg. Gazdag szakmai életének legnagyobb részét a szénhidrogéniparban – szorosabban a kőolaj- és földgázkutatói szakterületen töltötte. Személyéhez kapcsolódik számos – elsősorban az alföldi mélyfúrásoknál alkalmazott – technológiai és technikai újdonság (pl. gyémántfűrési, gyémántmagfűrési és cementezési technológiák) kidolgozása és gyakorlati bevezetése. Nevéhez fűződik az ország legmélyebb fűrési technológiájának kidolgozása, melynek lemélyítésében is közreműködött. Közel 60 éve (1950. január 1. óta) tagja az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek, az 50 éves egyesületi tagságot elismerő Sóltz Vilmos-émlékérmét 2000-ben kapta meg. Részletes méltatását aranyoklevelének kézhezvétele alkalmából – 1998-ban – közöltük lapunkban.

Jankó Gábor
aranyokleveles geológusmérnököt.

Jankó Gábor 1958-ban végzett a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán (Sopron) geológusmérnöki szakon. 1958 októberétől a Vízkutató és Kútíró Vállalat (Budapest) Geotechni-

cai, később Kutató és Kísérleti Osztályán dolgozott.

1960-tól ugyanezen vállalat jogutódjánál – az Országos Vízkutató és Fűrő Vállalatnál – körzetvezető, majd 1964-től a vállalat Budapesti Üzemvezetőségénél üzemvezető.

1968-tól a vállalati központban vállalkozási csoportvezető, majd 1971-től nyugdíjba vonulásáig, 1995-ig a Termelési és Vállalkozási Osztály vezetője volt. Szakmai tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el (Kiváló Ifjú Mérnök, Kiváló Dolgozó oklevelek, Kiváló Munkáért kitüntetés, a Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója kitüntetés).

Lajer László
aranyokleveles olajmérnököt.

Lajer László Heves községben született 1934. június 16-án, ahol az általános iskolai tanulmányait is végezte. Középiszkolai tanulmányait Jászpatiban, az egyetemi tanulmányait Miskolcon és Sopronban a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán végezte. 1958-ban olajmérnöki, 1968-ban bányaiipari gazdasági mérnöki oklevelet szerzett. 1982-ben fejezte be tanulmányait az MSZMP Politikai Főiskola Iparpolitikai Szakán. Az alábbi munkahelyeken dolgozott: 1958. május 1-jétől a Budafai Kőolajtermelő Vállalatnál technológus mérnök, 1958. december 1-jétől a Kőolajipari Tröszt Nagykanizsai Laboratóriumában kutató mérnök, 1962. november 1-jétől a Nagyalföldi Kőolajtermelő Vállalatnál előbb technológus mérnök, majd 1967. április 1-jétől az Ipargazdasági Osztály vezetője, majd 1968. március 1-jétől fősztályvezetője.

1973-tól 1978-ig a Nehézipari Műszaki Egyetem (Miskolc) Ipargazdasági tanszékén – meghívott előadóként – bányaiipari üzemgazdaságtant oktatott.

1974. április 1. és 1989. szeptember 30. között a Bányaiipari Dolgozók Szakszervezete Elnökségének tagja és a Központi Vezetőség titkára volt. 1989. október 1-jétől nyugállományban van. Számos társadalmi-tudományos szervezet-

ben tevékenykedett: 1974-től a Nehézipari Minisztérium Szilikózis Bizottságának alelnöke, 1975-től a Nehézipari Minisztérium OKGT-t Felügyelő Bizottság tagja, 1976-tól az OMBKE Ipargazdasági Bizottság tagja, a KFVSz Ipargazdasági Szakcsoport elnöke. 1977-től a NIM Oktatási Bizottságának tagja. Kitüntetései: Bányász Szolgálati Érdemérem arany fokozata, Kiváló Bányász, „Az emberi környezetért” érem, Szakszervezeti Munkáért arany fokozat, Munka Érdemrend ezüst fokozata.

Németh Ede Sándor
aranyokleveles olajmérnököt.

Németh Ede Sándor 1933. szeptember 15-én született Nagysimonyiban, szülei negyedik gyermekeként. Az elemi iskola 1–5. osztályát Nagysimonyiban végezte. 1945-től 1949-ig Sopronban az Evangélikus Líceumban tanult, majd 1949 őszétől Celldömölkön járt gimnáziumba, ahol 1953-ban kitűnő eredménnyel érettségizett. Felvételt nyert a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karára. Két miskolci év után került Sopronba, ahol az V. évfolyamon Népköztársasági Ösztöndíjas volt. 1958. április 25-én kapta meg oklevelét. 1958. május 16-án kezdett dolgozni a Lovászi Kőolajtermelő Vállalatnál, amelynek jogutódjainál dolgozott nyugdíjazásáig. Gyakorlati ideje leteltével a Technológiai Osztályra került általános technológusként, de kezdettől fogva a másodlagos termelés, a telepek kihozatalt növelő módszerei és hatékonyságuk értékelése volt a fő feladata, melyet *Rácz Dániel*, majd *Kiss László* főmérnök irányításával végzett. 1962-től technológiai csoportvezető, 1966-tól osztályvezető, 1971-től 1973 júniusáig fősztályvezető, majd 1977 végéig műszaki-gazdasági tanácsadó, 1978–1982 között fősztályvezető-helyettes. 1982 júliusától nyugdíjazásáig ismét műszaki-gazdasági tanácsadói munkakörben dolgozott.

Kezddő éveiben a Lovászi mező Alsó-Rátka vízbesajtolásának értékelése, a gáztelepek termelésirányítása – Budapest

gázellátásának biztosítása mellett – 1959-től a szén-dioxidos termelés kérdésköre volt a feladata. 1961-ben a peremi lineáris, 1963-ban az ötpontos szén-dioxidos üzemi kísérleteket tervezte meg, irányította és értékelte folyamatukat. 1964–65-ben kidolgozta a dél-zalai mezők másodlagos művelési programját, a szén-dioxidos művelésre alapozva. 1965-ben tervei alapján üzembe helyezték a Szintfeletti XVI-os lencsében egy 30 millió m³ mozgó kapacitású föld alatti gáztárolót, amelynek tapasztalatai alapján 1971-ben javasolta a letermelt pusztadericsi földgáztelepnek föld alatti gáztárolóvá való kiépítését, meghatározva annak működési elvét és kúthálózatát. 1968-ban megtervezett a Felső-Lispe K–2 lencsére és a Budafa mélyszínti szén-dioxidos gázra egy új eljárás szerinti kísérletet, amely nemzetközileg is kiemelkedően sikeres volt. 1970–71-ben hazai és nemzetközi példák nélkül készítette el a Budafa–Nyugat sorozat nagyüzemi művelési tervét, amely azóta is a legjobb eredményt adja. 1975–77-ben az algyői telepek szén-dioxidos művelési koncepcióját dolgozta ki, amelyet ugyan nem valósítottak meg, de kútháló tervét más tervek-nél is figyelembe vették. 1978–80-ban a nagylengyeli karsztos tárolókra vonatkozó kísérleti terveket dolgozta át és irányította a kísérleteket. Eredményei alapozták meg a sikeres nagyüzemi művelést. A nagylengyeli karsztos tárolók modelljét *Dedinszky János* geológus kollégájával együttesen dolgozták ki. 1969-ben kezdte meg aspirantúráját *dr. Bán Ákos* vezetésével. „Az olajkihozatali tényező növelése szén-dioxiddal, rétegezett rendszerű tárolókban” c. értekezését megvédve 1979 áprilisában kapta meg a műszaki tudomány kandidátusa oklevelét. Az NME Doktori Tanácsa 1980 áprilisában Műszaki Egyetemi Doktornak avatta. Aktív tevékenységet fejtett ki a hazai műszaki tudományos életben, az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek több mint ötven éve tagja. Három választási cikluson át, 1964–1972 között volt az egyesület Olajbányászati Szakosztálya (a KFVSz elődjének) dunántúli csoportjának lelkes titkára, rangos szakmai eseményeinek szervezője. 1968–2005 között a BKL Kőolaj és Földgáz szakmai folyóirat szerkesztőbizottságának tagja. Munkásságát szakmai és OMBKE kitüntetések fémjelzik: úgy-

mint a kétszeres miniszteri, MOL Olajiparért (aranyfokozat), Zsigmondy Vilmos- és Sóltz Vilmos- (40 éves tagságért) emlékérmek.

Dr. Somfai Attila

aranyokleveles geológusmérnököt.

Somfai Attila 1934. szeptember 2-án született Törökszentmiklóson. Szülővárosában általános gimnáziumban érettségizett. 1953-tól Miskolcon, illetve Sopronban a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán folytatta tanulmányait. 1958-ban geológusmérnöki diplomát szerzett. 1971-ben egyetemi doktori szigorlatot tett, és 1976-ban a földtudomány kandidátusa tudományos fokozatot ért el.

1958-tól 1981-ig az OKGT (a MOL Rt. jogelődje) Kőolajkutató Vállalatnál dolgozott kezdetben üzemi, majd vezető geológusi munkakörökben. 1974–1981 között a vállalat főgeológusaként a Dunától keletre eső ország rész szénhidrogénkutatását irányította. Huszonhárom éves ipari munkája során számos nagy kőolaj- és földgáz-előfordulás (például Algyó, Hajdúszoboszló, Szeged, Kisújszállás, Dorozsma, Üllés, Sarkadkeresztúr, Szeghalom) kutatását vezette közvetlenül is. Ebben az időszakban, több szemeszterben meghívott előadó volt Szegeden a JATE-n és a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetemen. 1981-ben egyetemi tanári kinevezést kapott Miskolcon, ahol teleptan, kőolajföldtan, általános és szerkezeti földtan, szedimentológia tantárgyakat oktatott. 1981–2001-ig, vagyis húsz éven át a Földtan-Teleptani Tanszék vezetője volt, 1982-től 1987-ig az Ásványtani Tanszék vezetését is ellátta. 1987-től a Bányamérnöki Kar három tanszékének integrálásával megalakított Földtani Intézet igazgatója volt. 1993–1999 között a Földtani és Geofizikai Intézetet vezette. 2004. július 1-jétől az egyetemi tanári státusza megszűnt, azóta professor emeritusként dolgozik. Kutatási területe a szénhidrogének vándorlásának, a tárolók rendellenes nyomását kialakító földtani okoknak a vizsgálata. Publikációinak,

szakmai tanulmányainak, kutatási jelentéseinek száma több mint hetven. Egyetemi jegyzeteken kívül egy szakkönyv szerzője, öt szakkönyv társszerzője, melyek közül kettő külföldön jelent meg.

Egyetemi pályafutása során is szoros munkakapcsolatban volt az olajiparral. Számos olajipari témájú szakmai tanulmány szerzője volt, dolgozott az OKGT (MOL Rt. jogelőd) Felügyelő Bizottságának tagjaként, elnöke volt a Kőolajkutató Rt. Igazgatótanácsának. Több szakmai szervezetnek tagja. Hosszú ideig dolgozott a World Petroleum Congress Nemzeti Bizottságában, az International Union of Geological Sciences Nemzeti Bizottságában, elnöke volt a Miskolci Akadémiai Bizottság GEO Munkabizottságának. 1997-től 2003-ig társelnöke volt a Magyarhoni Földtani Társulatnak. Szakmai, tudományos és társadalmi tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el. Megkapta többek között a Földtani Kutatás Kiváló Dolgozója, a Munka Érdemrend ezüst fokozata, Bányász Szolgálati Érdemérem, Szent Borbála-emlékérem, a Magyar Olajiparért Emlékérem arany fokozata, a Signum Aureum Universitatis egyetemi érem, a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztje kitüntetések is.

Dr. Szepesi József

aranyokleveles olajmérnököt.

Szepesi József 1934. július 11-én született Ónod községben. Elemi iskolai tanulmányait Miskolcon végezte. A volt református Mikszáth Kálmán Gimnáziumban érettségizett jeles eredménnyel. Tanulmányait a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán folytatta, ahol 1955-től elnyerte a Népköztársasági Ösztöndíjat, amit az egyetem Kitüntetéses Oklevéllel való befejezéséig kapott. Első munkahelye, ahol már harmad- és negyedéves korában is dolgozott, a Kőolajipari Tröszt (később OKGT) Szerkezetkutató Sekélyfűrészi Üzeme (Eger) lett. Fúrómérnök, később technológus és üzemvezető beosztások-

ban tevékenykedett a dél-magyarországi kutatásokban, majd – a szolnoki központú Kőolajkutató Üzemmé váló egyesülés után – az észak-magyarországi fűrészi munkálatokat irányította. 1964-ben Munkavédelmi Szakmérnöki képesítést szerzett. 1966-ban *Szilás A. Pál* és *Alliquander Ödön* kezdeményezésére meghívott gyakorlatvezető lett a Miskolci Egyetemen, ahol 1966. július 1-jétől adjunktusi kinevezést kapott. Ezzel a gyakorlati oktatás erősítése volt a tanszékvezetés célja. Első feladata a Kitérésvédelem és Rétegserkentés oktatásának megszervezése volt, amihez egyetemi jegyzeteket is írt először magyar, később angol

nyelven. 1970-ben védte meg műszaki doktori értekezését „Summa Cum Laude” fokozattal, 1973-ban 10 hónapos ösztöndíjjal vett részt az UNESCO geotermikus szakmérnöki képzésén. 1980-ban védte meg kandidátusi értekezését a „Rétegrepresztő Folyadékok Laboratóriumi Vizsgálata” címmel. 1996-ban megkapta a PhD-minősítést, 2000-ben a habilitációs vizsgák alapján Habilitált Doktornak nyilvánították. 2001-ben egyetemi magántanárrá nevezték ki.

Meghívások alapján vendégprofesszor volt Irakban (1980), sok előadást tartott a Freibergi Egyetemen (1970–1990) és a Dubrovnyiki Nyári Egyetemen.

Irodalmi tevékenysége: több mint nyolcvan cikk, köztük 5 könyv, szótár és könyvrészlet, nyolcvan meghaladó hazai és külföldi előadás. Munkatársaival létrehozta a nemzetközileg akkreditált kitérésvédelmi oktatási rendszert, amelynek ma is előadója.

Jelenlegi tevékenysége: felkérések alapján tanácsadás, szakvélemények készítése, konzultációk és előadások a nappali és posztgraduális oktatásban. Az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesületnek 50 éve tagja.

Kívánunk Nekik erőt, egészséget és további Jó szerencsét!

(a Szerkesztőség)

EGYESÜLETI HÍREK

80 éves a legendás bereki gyógyvíz – tudományos ülés (Berekfürdő, 2008. június 6-7.)

A Berekfürdői Önkormányzat, a Magyar Állami Földtani Intézet, a Magyarhoni Földtani Társulat, a Berekvíz Kft. és a Bolyai Pedagógiai Alapítvány közreműködésével „80 éves a legendás bereki gyógyvíz” címmel tudományos konferenciára került sor Berekfürdőn. A karcag-bereki termálvíz felfedezésének évfordulója, a Föld Bolygó Nemzetközi Éve, a Víz Éve és *dr. Pávai Vajna Ferenc* főgeológus emlékének szentelt tudományos ülést a berekfürdői Művelődési Házban *Cséti Attila* polgármester nyitotta meg.

Az elhangzott előadások:

Berekfürdő szerepe a Föld Éve programban (*dr. Brezsnýánszky Károly*, a Föld Bolygó Nemzetközi Éve MNB elnöke)

160 éves a Magyarhoni Földtani Társulat (*Unger Zoltán*)

Berekfürdő helye a Kárpát-medence termál- és gyógyvizei XVIII–XIX–XX. századi feltárásának történetében (*dr. Dobos Irma* EurGeol.)

A Karcag-berekfürdői I. és II. számú fúrások története (*Csath Béla*, OMBKE tiszteleti tag)

A berekfürdői mélyszerkezet és hidrológiai vonatkozásai (*Czauner Brigitta–Mádlné dr. Szőnyi Judit–Tóth József*, ELTE TTK FFI)

Pávai Vajna Ferenc szénhidrogén- és termálvízkutatásai a Közép-Alföldön (*Pap Sándor*)

Emlékképek *Pávai Vajna Ferencről*

(*Kecskeméti Tibor* főigazgató helyettes, Magyar Természettudományi Múzeum)

A Bolyai-Pávai rokonság, *Pávai Vajna Ferenc* családfája (*Oláh Anna*, Bolyai Pedagógiai Alapítvány)

A székelyföldi ásványvizek és gázömlések felhasználása – Fürdőépítő kalákák a Székelyföldön. (*Jánosi Csaba*, a Csíki Természetjáró és Természetvédő Egyesület elnöke)

A berekfürdői víz gyógyhatásai (*dr. Hajdú Lajos*).

A tudományos ülés második napján a kunsági és Tisza-menti gyógyfürdőhelyeket keresték fel a résztvevők.

Hévízkutatás és hasznosítás Magyarországon, különös tekintettel Miskolc környékére konferencia

(Miskolc-Lillafüred, 2008. május 5.)

A tudományos rendezvénnyel *dr. Pávai Vajna Ferenc* emléke előtt tisztelegtek a Diósgyőri Vár Térségének Fejlesztéséért Közhasznú Alapítvány, a Magyar Földtani Társulat Tudománytörténeti Szakosztálya és a Miskolci Egyetem Műszaki Földtudományi Kar vezetői és képviselői. A Lillafüredi Palotaszállóban megjelent érdeklődőket *F. Tóth Géza*, a DVTFKA kuratóriumának elnöke – egyben a rendezvény levezető elnöke – üdvözölte, és ezzel megnyitotta a konferenciát. *Dr. Póka Teréz* (MFT Tudománytörténeti Szakosztály elnöke) köszöntője után elhangzott előadások:

Magyarország geotermikus potenciálja és hasznosításának lehetőségei, korlátai (*dr. Szanyi János*, Szegedi Egye-

tem – *dr. Kovács Balázs*, Miskolci Egyetem)

Hideg, langyos és meleg karsztvízzónák a Bükkben és környezetében (*dr. Lénárt László*, Miskolci Egyetem)

Találkozásom *dr. Pávai Vajna Ferenc* cel (*dr. Somfai Attila*, prof., em., Miskolci Egyetem)

Dr. Pávai Vajna Ferenc és *dr. Papp Simon* párhuzamos életpályája az olajkutatás területén (*Csath Béla*, aranyokl. bányamérnök)

Dr. Pávai Vajna Ferenc beosztottja voltam (*Kecskeméti Tibor* főigazgató-helyettes, Magyar Természettudományi Múzeum)

A hazai ősemberkutatás, a Szinva-völgy és Lillafüred (*dr. Kordos László* igazgató, MÁFI)

Világszenzáció Bükkábrányban: 7,2–7,6 millió éves mocsárciprusok kerültek elő (*Véres János*, Hermann Ottó Múzeum).

(*Csath Béla*, aranyokleveles bányamérnök)

KÖZLEMÉNY

A Petroltraining Alapítvány (adószám: 18067680143) Kuratóriuma a vonatkozó jogszabállyal összhangban ezúton teszi közzé, hogy a 2006. évi személyi jövedelemadó 1%-ából 752 E Ft bevételre származott.

Ezúton tisztelettel köszönetet mond mindazoknak, akik felajánlásukkal támogatták az alapítvány céljainak megvalósítását.

A befolyt összeget teljes egészében szakmai konferenciák költségeihez történő – pályázat útján elnyerhető – hozzájáruláshoz, valamint nyelvtanfolyami költségek pótlásához használta fel.

Szoboravatás Szolnokon

(Szolnok, 2008. június 26.)

Végeleges helyére került a szolnoki Olajbányászok-szobor.

Szakmánk művelőinek tiszteletére a 36. bányásznap alkalmából felállított Olajbányászok szoborcsoport (emlékmű) méltóbb helyre történő áthelyezését már évek óta szorgalmazta az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztálya, valamint annak alföldi helyi szervezete. Az 1986-ban felavatott emlékmű áthelyezése széles társadalmi összefogással, a MOL Nyrt. KTD, a Szolnok Megyei Jogú Város Önkormányzata, az OMBKE KFVSz, a Ro-

taqua Kft. és az MB 2001 Kft. anyagi támogatásával ez évben végre megvalósult, és június 26-án sor került az újraavatására is.

Hosszas egyeztetések után az „Olajbányászok”-at Szolnok belvárosának tiszai hídfőjénél, a Tiszaliget bejáratánál állították fel. *Mosonyi György* a MOL Nyrt. vezérigazgatója (1. kép) és *Szalay Ferenc* (Szolnok Megyei Jogú Város polgármestere) mondott avatóbeszédet. Ezt követően a város, a szakmai vállalatok és egyesületek koszorúkat helyeztek el a szobor talapzatánál. Az ünnepélyes hangulatról a Szolnoki Olajbányász Fúvószenekar gondoskodott. A helyszíni megemlékezés után a szolnoki Liget Hotelben rendezett állófogadáson *Holoda Attila*

la (MOL Nyrt. KTD eurázsiai igazgató, a KFVSz elnöke) mondott pohárköszöntőt.

1. kép: Olajbányászok-szobor avatása

XXVII. Nemzetközi Olaj- és Gázipari Konferencia, Kiállítás (Siófok, 2008. szeptember 16-19.)

A MOL Nyrt., a Magyar Horizont Energia Kft., a TXM Olaj- és Gázkutató Kft., valamint számos hazai és külföldi cég támogatásával az OMBKE Kőolaj-, földgáz- és vízbányászati szakosztálya által rendezett rangos nemzetközi szakmai rendezvényen 18 országból – 81 cég, intézmény, hatóság, tudományos egyesület képviselőjében – csaknem 500 résztvevőt, köztük 146 külföldit regisztráltak. „A Kőolaj- és földgázbányászat jövőbeni kihívásai” mottóval megrendezett konferenciát – a többéves hagyományoknak megfelelően – bevezető Scout Meeting (a magyarországi szénhidrogénkutatók találkozója, résztvevő 150 fő) *Volter György* (MOL Nyrt. KTD EKT) elnöklésével kiváló fórumot biztosított az információcserére és az együttműködési lehetőségek bővítésére.

1. kép: A plenáris ülés elnöksége

A nem hagyományos szénhidrogén-készletek kutatási-termelési kilátásaira és a meglévő készletek másod- és harmadlagos kitermelési módszereinek (EOR, IOR) mind szélesebb körű alkalmazásaira helyezett fő hangsúlyt a nagyrendezvény, melyet *Holoda Attila*, a MOL Nyrt. KTD eurázsiai igazgatója, a KFVSz elnöke nyitott meg (2. kép).

A plenáris ülésen felszólalt:

Dr. Gordos Péter, a KHEM energiapolitikai szakállamtitkára („A magyar energiapolitika 2007–2020 – a kezelendő fő kihívások”),

Dr. Szabados Gábor, az MBFH elnöke („A bányatörvény-módosítások hatása a szénhidrogén- és a geotermikus kutatásra és termelésre”)

Horváth J. Ferenc, a MEH elnöke („Magyarország energiaellátottsága, feladatai és az energia árszabályozása”),

Alain Loppinet, a CEN/TC12 elnöke („A nemzetközi és az európai szabványosítás helyzete, együttműködés és jövő”),

Mosonyi György, a MOL Nyrt. vezérigazgatója („Kihívások a világ olajiparában és a MOL válasza”) előadásait nagy figyelem kísérte.

A plenáris előadásokat követően *Holoda Attila*, az OMBKE KFVSz elnöke az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület nevében „Tisz-

2. kép: Holoda Attila megnyitója

teletbeli Bányász” kitüntető címet adományozott *Mosonyi Györgynek* a hazai és a nemzetközi szénhidrogén-bányászat támogatásában kifejtett eredményes munkája elismeréséül. (3. kép)

A szekcióüléseken a következő témakörökben 93 előadás (ebből 31 külföldi előadótól) hangzott el:

„A” szekció: Nem hagyományos szénhidrogénkészletek kutatása és termelése (levezető elnök: *dr. Szabó György*, TXM Kft.)

„B” szekció: Szénhidrogénkészletek kutatása, kutak tervezése és kivitelezése (levezető elnök: *Gerecs László* MOL Nyrt., *dr. Federer Imre*, ME)

3. kép: Mosonyi György „Tiszteletbeli Bányász” kitüntető címét veszi át

„C” szekció: Tárolómonitoring és management, rezervoár tudományok (levezető elnök: *Gajda Mihály*, MOL Nyrt.)

„D” szekció: Szénhidrogén-termelés és mezőélet-tartam-növelő technológiák (levezető elnök: *Palásthy György*, MOL Nyrt., *Szakál Tamás*, MOL Nyrt.)

„E” szekció: Kutatás-Fejlesztés-Minőségbiztosítás (levezető elnök: *iff. Ősz Árpád*, MOL Nyrt.)

„F” szekció: Föld alatti gáztárolás és gázellátás (levezető elnök: *Hegedűs Bite Ferenc*, MMBF Zrt.)

„G” szekció: Kőolaj, földgáz és termék távvezetési szállítása (levezető elnök: *Juhász Csaba*, FGSZ Zrt.)

„H” szekció: Geotermikus kutatás és energiahasznosítás (levezető elnök: *dr. Tóth Anikó*, ME)

A „Poszter” szekcióban (elnöke: *id. Ősz Árpád*, OMBKE KFVSz) 18 szakember által készített előadásokat ismerhettek meg az érdeklődők.

A konferenciának helyt adó Hotel Azúr földszintjén és a hotel előtt kialakított szabadtéri standokon 22 (köztük 10

4. kép: Mosonyi György átadja az oklevelet dr. Dank Vikornak

külföldi) kiállító mutatkozott be. A magyarországi nagyipari kőolaj- és földgáz-bányászat elmúlt 70 évének jelesebb eseményeit a Magyar Olajipari Múzeum kamarakiállítás mutatta be. A kiállításokat *Mosonyi György* vezérigazgató nyitotta meg.

A konferencia első napján a plenáris üléshez kapcsolódóan köszöntötte a MOL Nyrt. a KLT Kulturális Kft. a Magyar Történelmi Film Alapítvány, a Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Kulturális Örökség Minisztériuma, a MOL Nyrt. és a Magyar Bányászati és Földtani Hivatal támogatásával készült „Olaj, olaj, olaj!” c. dokumentumfilm alkotóit és a készítésben közreműködő ipari szakembereket. A nyolcrészes filmből készített rövid összeállításban megszólaló olajos szakemberek közül a MOL Nyrt. meghívására megjelentek a köszönő szavak mellé elismerő oklevelet is kaptak. A kitüntetettek nevében és képviseletében *dr. Dank Viktor* vette át az oklevelet (4. kép).

További program volt még az első

magyarországi kőolaj-távvezeték emléktáblájának megkoszorúzása (OMBKE KFVSz, MOL Nyrt., KVV Zrt., Somogy Megyei Mérnöki Kamara, ExxonMobil). Külön konzultációt tartott szakértőknek és specialistáknak az INS Szivattyútechnika Kft. és a Golder Associates Kft.

A mind szakmailag, mind üzletileg rendkívül sikeres konferencia és kiállítás megszervezésért és színvonalas lebonyolításáért a MONTAN-PRESS Rendezvényszervező, Tanácsadó és Kiadó Kft.-t illeti köszönet és dicséret. Egyesületünk sikeres, nemzetközi rangú 27. konferenciájáról részletesebb beszámolót és néhány előadást a későbbi számainkban közlünk.

Rádióműsor a selmeci hagyományokról

Az MR1 rádió október 4-ei délelőtti magazin adásának Emlékek és hagyományok Selmecbányán c. riportjában a selmeci bányászati akadémia alakulásáról, a selmeci hagyományok (szalamander-felvonulás, szakestélyek) történetéről, megőrzéséről, továbbviteléről, valamint az utód soproni és miskolci egyetemek kapcsolatáról beszélgettek a soproni egyetem dékánjával és közölték helyszíni hangfelvételeket a szalamander-felvonulásról. (dé)

5. kép: A konferencia hallgatósága

A MOL Nyrt. anyagi támogatásával, a MONTAN-PRESS Rendezvényszervező, Tanácsadó és Kiadó Kft. gondozásában, az INNOVA-PRINT Kft. kivitelezésében megjelent 144 oldalas kiadvány a dokumentatív megőrzésen túl remélhetően forrásmunkaként is jól felhasználható szakembereink számára.

(Megjegyzés: a szakosztály ezzel eleget tett az OMBKE 90. küldöttközgyűlésének *dr. Horn János* javaslatát elfogadó határozatában foglaltaknak.) (Szerk.)

KÖNYVISMERTETÉS

BKL Kőolaj és Földgáz szaklap közleményeinek jegyzéke (1986–2006)

Az OMBKE Kőolaj-, Földgáz- és Vízbányászati Szakosztálya 1987-ben jelentette meg „A magyar kőolaj- és földgáz-bányászat irodalmi közleményeinek jegyzéke” c. – a BKL, majd a Kőolaj és Földgáz szaklap közleményeit feldol-

gozó – kiadványt (szerkesztője *dr. Csákö Dénes*), amely jó útmutatóul szolgált a szakma fejlődése és az egyesületi élet történései iránt érdeklődőknek. 2008-ban jelent meg az 1986–2006 közötti publikációkat (szakcikkeket, híryanagokat, személyes közleményeket stb.) feldolgozó monográfia, amelyben a BKL Kőolaj és Földgáz szakmai folyóiratban húsz év alatt megjelent publikációkat időrendi, témakörönkénti és szerzőnkénti bontásban dolgozza fel *Csath Béla* aranyokleveles bányamérnök és *Dallos Ferencné*.

30 éves a kiskunhalasi kőolaj-termelés

(Kiskunhalas, 2008. augusztus 29.)

Méltó módon megtartott szakmai napon emlékeztek meg a kiskunhalasi kőolajmező termelésbe állításának 30. évfordulójáról a MOL Nyrt. KTD Eurázsiai Kutatás-Termelés szakemberei

2. kép: Dr. Várnai László polgármester úr bizik az olajipar és a város közös jövőjében

1. kép: A szakmai nap résztvevői

Az OMBKE KFVSz Budapesti HSz. és Vízfürési HSz. a BOK-kal közösen megtartott szakmai napjairól

Budapest, 2008. október 30.

„Nem konvencionális CH-mezők feltárása” c. előadás (id. Ósz Árpád kúttervezési szakértő, MOL Nyrt.). A szakmai napon a nagykanizsai hagyományápolók 2008. március 18-ai összefogásán elhangzott előadást hallhatták az érdeklődők. (Az előadásról készült részletes beszámoló a 2008/2. lapszám-ban található.)

és az OMBKE KFVSz alföldi helyi szervezetének tagjai (1. kép).

A szakmai napon megjelent csaknem 200 fős ünnepelő hallgatóságot *Holoda Attila* EKT igazgató, szakosztályelnök köszöntötte. Ezután következtek az elmúlt időszak történéseit felidéző visszaemlékező felszólalások és szakmai előadások *Vágó Árpád* levezető elnökletével. *Iváncsics Sándor* olajmérnök a mező megtalálásához vezető rögzös útról mesélt, dokumentum értékű felvételeket is bemutatva. A szénhidrogén-termelési tevékenységről *Gajda Mihály*, a KTD Magyarországi Mezőfejlesztés és Termelés vezetője tartott összefoglaló előadást. *Udvardi Géza* egykori termelési vezető a Duna-Tisza közén feltárt új kőolajmező termelő létesít-

ményeinek kialakítását mutatta be fotókkal és ábrákkal gazdagon illusztrált hozzászólásában, és megemlékezett a szanki üzemet beintegráló DKFV-ből lett – a kiskunhalasi iparszerű olaj- és gáztermeléssel egyidős – KFV megalakulásáról is.

Dr. Várnai László polgármester Kiskunhalas város és az olajipar több évtizedes jó kapcsolatáról szölt (2. kép). *Sóreg Viktor* projektvezető (KTD EKT) a régió jövőjét

3. kép: Falk Miklós korsóavatója

alátámasztó, a térségben folyó földtani kutatásokról beszélt.

Az előadásokat követő fogadáson *Holoda Attila* és *dr. Várnai László* mondott pohárköszöntőt. Az ünnepség vidám hangulatú sikeres szakestéllyel zárult, ahol *Péntek Lajos* (alias Krigli) elnökletével „Firmává” avatták *Áldott Zoltánt*, a KTD ügyvezető igazgatóját, *dr. Várnai László* polgármestert és *Olasz Enikőt*. Korsóavató beszédet *Falk Miklós* mondott (3. kép).

Budapest, 2008. november 27.

„Evezünk más vizekre is – azaz az újjazsülettet alföldi artézi kutak.” c. szakmai lap.

A szép számban megjelent egyesületi és BOK-tagokat *dr. Dank Viktor* egyetemi tanár, a BOK elnöke köszöntötte.

Ezt követően *Csath Béla* aranyokleveles bányamérnök, tiszteleti tag, a Vízfürési Hsz. elnöke – az eddig túlnyomóan „olajos” témát érintő előadásaitól eltérően – a fontosabb alföldi artézi kutak témában tartott igen érdekes előadást. Az ábrákkal és képekkel gazdagon illusztrált előadásban megismerhettük az artézi kutak feltárásának titkait, körülményeit, az

egyes kútkiképzési módokat, valamint az igen szép és változatos kútfejszobrokat, melyek sok esetben valóságos műremek. Megemlékezett az előadó az artézivíz-kutatás országos hírű szakemberéről, *Zsigmondy Béla* kútfúró mérnökről (*Zsigmondy Vilmos* unokaöccséről) is.

Az Olaj, olaj, olaj! I–VIII. – Fejezetek a magyar kőolaj- és földgázipar történetéből című nyolcrészes dokumentumfilmsorozat, *Kóthy Judit* és *Topits Judit* munkája mostantól angol nyelvű feliratos DVD-n is megrendelhető. (kothyj@chello.hu). A filmsorozat weboldala: <http://www.rev.hu/portal/page/portal/rev/filmek/olaj>

PUNGOR TIBOR (1944–2008)

Ismét eltávozott körünkől egy sokak által szeretett és tisztelt „olajos” kolléga, barát. 2008 júliusában elhunyt *Pungor Tibor*, aki hosszú időn keresztül, közel 45 évig szolgálta az olajipart. A nagykanizsai Zsigmondy Vilmos Kőolajbányászati és Mélyfűróipari Technikum elvégzését követően 1963-ban a Nagylengyeli Kőolajtermelő Vállalatnál, Gellénházán kezdte szakmai pályáját. 1964-től 40 évig dolgozott az OKGT nagykanizsai kutatólaboratóriumában (a későbbi OGIL-nál). Munkahelyének és a nagykanizsai olajipari életnek egyik meghatározó egyénisége volt. Szakmai megszállottsággal végzett munkája, lelkesen elvállalt és lelkiismeretesen teljesített társadalmi megbízatásai során munkatársainak, együttműködő kollégáinak tisztelete, elismerése övezte. 2004-től megbetegedése (2008 márciusáig) a Létesítménygazdálkodás kiszervezett csapatában bizonyította rátermettségét és problémamegoldó készségét. Júliusban bekövetkezett halálával sokunk számára okozott szomorúságot és hiányérzetet. Családtagjai, egykori munkatársai és barátai 2008. július 23-án a Nagykanizsai Köztemetőben nagy részvét mellett kísérték utolsó útjára és mondtak neki bányászszokás szerint utolsó Jó szerencsét!

(*Wolf István
megemlékezése alapján*)

SZALAY LÁSZLÓ (1914–2008)

2008. április 15-én, életének 94. évében elhunyt *Szalay László*, aki 1938-tól a magyar olajipar bölcsőjében, Zalában dolgozott, majd pályáját a fővárosban a MAORT, a MASZOLAJ, az OKGT, végül az OLAJTERV-nél folytatta. Főként pénzügyi-gazdasági munkaköröket töltött be. Nevét mégis kiváló sportsikerei tették ismertté. Az ország egyik legnevesebb síversenyzője volt. 1940-ben elnyerte a Magyarország Síkirálya címet. Neki köszönhető a magyar sísport legjobb

olimpiai eredménye az 1936-os garmisch-partenkircheni téli olimpián. 1946–52-ig a magyar válogatott siedzője, 1968–81-ig a Magyar Síszövetség Alpési Szakbizottságának vezetője volt. 1986-ban vonult vissza az aktív szövetségi munkától, egyúttal megkapta „A Magyar Síszövetség tiszteletbeli elnöke” címet.

(*Lengyák András közlése alapján*)

REMÉNYI ISTVÁN (1952–2008)

Reményi István 1952. november 14-én született Miskolcon. 1971-ben a miskolci Zalka Máté Gépipari Technikumban gépészmérnöki oklevelet szerzett. 1976-ban a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányamérnöki Karán gázmérnöki oklevelet kapott. Szakmai pályafutását a siófoki Gáz- és Olajszállító vállalatnál kezdte, majd 1979-ben áthelyezték a Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat (KFV) kiskunhalasi üzemébe, ahol üzemmérnöki, művezetői beosztásokat töltött be. 1981-ben kinevezték a földgáztermelési részleg vezetőjének. 1992-ben pályázati úton elnyerte az üzemigazgatói beosztást. Az alföldi üzemből számos gázüzemi létesítmény üzembe helyezésében működött közre, majd azok üzemeltetését irányította. Ebben az időben történt meg Zsana mező termelésbe állítása, a KKFL több gázipari beruházása, a szanki keverőkör, a szanki folyadékintenzifikálás, a szanki keverőkör, a Szank-Tázlár nyomásfokozás, a szanki dúsítóüzem kialakítása, amelyekben *Reményi Istvánnak* komoly szerepe volt. 1995-től 1997-ig Nagykanizsán dolgozott, mint a MOL Rt. Nagykanizsai Bányászati Üzem igazgatója. 1997 után különböző területeken technikai és pénzügyi projekteken konzultánsként, szakértőként működött közre. 2002–2003 között a Zala Bútorgyár igazgatójaként tevékenykedett. Élete utolsó éveiben – súlyos betegsége ellenére – a nem hagyományos gázkészletek hasznosítási projektben dolgozott. Több szakmai publikációja jelent meg angol és magyar nyelven, különböző hazai és külföldi fórumon előadásokat tartott. Számos külföldi országban fordult meg konferenciákon, szakmai továbbképzéseken, tanulmányutakon. 1982-ben Kiváló Ifjú Mérnök, 1983-ban és 1988-ban Kiváló Dolgozó címmel tüntették ki, 1991-ben megkapta a Bányász Szolgálati

Érdemérem bronz fokozatát. Fiatalabb korában sokat zenélt, innen ered Művészúr alias neve. Szervező, törekvő, tehetséges, minden iránt érdeklődő, közvetlen ember volt.

2008. október 12-én Nagykanizsán hosszú súlyos betegség után hunyt el. Hamvasztás utáni nagykanizsai búcsúztatásán számos barátja, tisztelője, kollégája vett részt. Miskolcon temették el 2008. október 22-én. Emlékét megőrizzük.

(*Udvardi Géza*)

TEKNYŐS ISTVÁN (1931–2008)

Teknyős István 1931. június 22-én született Bánhidán, ahol édesapja az erőmű vezetője volt. Iskoláit Tatabányán, ill. Tatán a Piarista Gimnáziumban végezte, 1951-ben érettségizett.

Miskolcon, a Nehézipari Műszaki Egyetemen 1951-ben kezdte egyetemi tanulmányait. Két praxisidejét Nagylengyelben töltötte, a fűréssel és a termeléssel is megismerkedve. 1956 májusában kezdett el dolgozni a Dunántúli Kőolajfűrészi Üzem (DKFÜ) jogelődjénél, a nagykanizsai Ásványolajkutató és Mélyfűró Vállalatnál. A gyakorló évét Bázakerettyén és Lovásziiban töltötte, közben négy hónapig katonai szolgálatot teljesített.

1957 áprilisában Babócsára helyezték fűrómérnöknek. *Ferenczy Zoltán* halála után kinevezték a fűrészi üzemegység vezetőjének. A Babócsán töltött tíz évére mindig nagy szeretettel emlékezett.

1967 januárjában Nagykanizsára helyezték, ahol a rétegvizsgálati üzemegység vezetőjeként, később a turbinafűréssel kapcsolatos fejlesztések területén dolgozott.

1978-ban a Kőolaj- és Földgázbányászati Vállalat (KFV) megalakulásakor kinevezték a Nagykanizsai Üzem vezetőjének. Köztisztviselőként álló vezető volt, munkatársai szerették.

1991. október 1-jén vonult nyugállományba, utána hobbijának tekintett nagybakónaki szőlőjét ápolta.

2006 szeptemberében kapta meg aranydiplomáját.

2008. november 14-én családja, barátai, volt munkatársai kísérték utolsó útjára a nagykanizsai temetőben.

Emlékét megőrizzük!

(*U. G.*)

KÖSZÖNTÉS

85 éves

Angyalffy György
mérnök közgazdász

80 éves

Mózes Endre
bányaipari technikust

Születésnapjuk alkalmából tisztelettel köszöntjük a

70 éves

Dr. Komlóssy György
okleveles geológust

Dr. Kristóf Miklós
okleveles olajmérnököt

Tóth András
vegyipari gépészmérnököt

Kívánunk Nekik erőt, egészséget és további Jó szerencsét! *(A Szerk.)*

MŰSZAKI INFORMÁCIÓK

Német know-how zöldhulladékból műszén előállítására

A Potsdami Max Planck Institute vegyészei kidolgoztak egy ipari léptékű olyan autoklávot, amely néhány óra alatt képes zöldhulladékok speciális elszénítésére – azaz MŰSZÉN előállítására pozitív energiamérleg feltételei mellett. *(MTI – internet és újsághírek)*

Románia biodízel és bioetenol programja

Romániában hatályba lépett az a törvény, miszerint 2007. július 1-jétől minden benzinkútnál az értékesítésre kerülő dízelolajnak min. 2% biodízelt kell tartalmaznia. 2008. jan. 1-jétől ez már 3%, majd 2009. jan. 1-jétől 4%-os kötelező hányad lesz, és ezzel egyidejűleg belép a benzin esetében a kötelező 4%-os bioetenol-hányad is!

A törvény végrehajthatóságához kiépített biodízelforrások: Nagybányán az Autelit (50 Et/év), a kelet-romániai Tandereiben lévő ULTEX és a Bukerest melletti Lehliu Gara településen működő portugál tulajdonú Martifer Group + jelentős ukrán import.

1 éven belül azonban további 5 biodízel üzem épül (4 üzem az étolajgyárak, egy 120 Et/év kapacitású üzem pedig a német MAN-Ferrostal konzern épít fel Nagyszebenben), és ezzel az évi 230 Et-ás szükségletet meghaladó 300 Et/év kapacitás lép üzembe. További üzemépítések is előkészítés alatt állnak, így pl. a spanyolok Moldvában, a lengyel Eurologistic Bukerest térségében, a magántőkés Iosif Constantin Dragan Temesvárott,

magyar cégek Nagyváradon és Aradon tervezik új üzem építését. *(HVG és Internet)*

Biogáz az import gáz helyett?

Egy lipcei kutatóintézet, valamint a Hohenheimer Egyetem és az E.ON közös tanulmánya szerint, ha a meglévő gáztávvezetékek mellett decentralizáltan telepített biogáztelepek működnek egy speciális kukoricafajta feldolgozására, akkor akár a teljes éves orosz-hányadú földgázimport kiváltható lenne.

A kutatók szerint a bázisanyagként szolgáló speciális kukoricafajta egy amerikai génkezelt kukoricaváltozat lenne, de ennek a valódi biogáztermelésre történő felhasználhatóságára csupán minimális laboratóriumi szintű kísérletek és elméleti számításokból levont következtetések szolgálnak!

A híryanag összeállítójának véleménye: A hír önmagában igaz – de valódi gyakorlati alkalmazása alighanem még hosszú-hosszú éveket igényelhet, és a legoptimálisabb esetben is, aligha lenne képes egy ilyen komplex technológia (a génkezelt kukorica vetőmag előállítása, nagyüzemi termesztése, feldolgozó üzemek létesítése a szükséges nagynyomású kompresszorokkal stb.) helyettesíteni az egyre növekvő igény melletti földgázt! Érdekes kérdés lenne egy ilyen terv gyakorlati alkalmazásához megvizsgálni azt is: milyen energiamennyiséget kell egy ilyen komplex technológiához befektetni ahhoz, hogy a kívánt energiamennyiséget előállíthassák? – azaz milyen a befektetés-előállítás energiaaránya? ...arról nem is beszélve: mekkora vetésterület igényelne egy ilyen program, és ez hogyan befolyásolná az élelmiszertermelés vetésterület-igényét... és még számos kérdés várna tisztázásra! *(Internet és folyóirathír)*

Autógumi-hulladékból üzemanyag

A legújabb amerikai kutatási eredmények szerint a permanens – és egyre növekvő mennyiségű – környezetszennyező autógumi mikrohullámú technológiával üzemanyaggá történő átalakítása sikeresnek bizonyult: 9 kg gumiból 4,5 liter olajat és 3,4 kg szenet kaptak. Az átalakítás során felszabaduló gáz a technológia saját energiaigényét elégíti ki. A kísérlet alapján a nagyüzemi megvalósítás is napirendre került.

Ez a fejlesztés a környezetvédelem mellett újszerű energiaforrást is jelent, ha nem is meghatározó mennyiségben! A közlemény szerint az alkalmazott folyamat gyakorlatilag szinte önfenntartó – azaz a befektetett energiához képest igen magas a kinyerhető energia mennyisége! *(Internet)*

Kukoricából gyártható a szénhidrogéneket kiváltó műanyag-alapanyag

A DuPont hivatalosan is bejelentette, és a piacra bevezette a CERENOL fantázianevet viselő olyan univerzális műanyagot, amely 100%-ban megújuló (kukorica az alapanyag és biomasszából nyerték a gyártáshoz felhasznált energiát) erőforrások segítségével állítható elő, és kiválthatja a szénhidrogéneket a műanyagipari alapanyagból. A Cerenolból gyártható testápoló, rúzs, fürdőruha, cipőtalp, sítakancs, autókarszéria stb. A gyártmányok – a jelenlegi műanyagoktól eltérően – ráadásul természetes úton elbomlanak.

A szabadsalom környezetvédelmi jelentősége kettősen is óriási, hiszen egyrészt nem kell a gyártáshoz szénhidrogén, és a gyártott műanyag nem szennyezi év-

századokra a környezetet, természetes körülmények között elbomlik! Széles körű bevezetése – ha nem is teljes körűen – jelentősen csökkentheti az energiahordozó szénhidrogén petrokémiai felhasználási igényét, és jelentősen javíthatja környezetünk ma már egyre romló állapotát. *(Internet és folyóirathírek)*

Energiahiány és pazarlás

A Világbank egyetértésével és közreműködésével a BP közzétett kutatási-felmérési adatai alapján a kőolajkészletek 45 évre, a földgázkészletek 64 évre elegendőek a jelenleg ismert felhasználási trendek alapján. Ugyanakkor még ma is „melléktermékként” kezelik a kőolajjal kitermelt földgáz túlnyomó hányadát – ami a gyakorlatban azt jelenti, hogy évi több mint 170 Mrdm³ földgázt fáklyáznak le, amely a világ éves gáztermelésének több mint 5%-a, és amelynek értéke meghaladja a 40 Mrd USD-t, egyidejűleg évente ebből adódóan 400 Mt CO₂-vel terhelik a légkör amúgy is kritikus üveg-házhatás-rendszerét.

(Internet és szakfolyóiratok)

A francia TOTAL cég orosz bírósági ügye

A volgográdi és a szarotovi területi vezetés 66–170 MrdUSD kártérítési igényt nyújtott be egy francia bíróságra a francia TOTAL cég ellen. A per alapja a nemzetközi szénhidrogén-ipari bírósági eljárások történetében új, eddig még sohasem alkalmazott, olyan kártérítés, amely egy megszerzett koncessziós jogsútságnak nem teljesítéséből származik. A kártérítési eljárás megindításának az előzménye az, hogy a TOTAL cég által korábban felvásárolt Elf cég még 1993-ban kutatási-termelési jogosítványokat szerzett a 2 pert kezdeményező területen, azonban a termelésbeindítás vállalt kötelezettségének a jogutód TOTAL nem tett eleget. A két terület ugyanis azt sérelmezte, hogy a TOTAL részéről megszerzett 2 koncessziós, ill. PSA (Production Sharing Agreement = Termelés Megosztási Szerződés) megállapodású területen azzal, hogy a megállapodás ellenére a cég nem kezdte meg a kitermelést: kárt okozott, ugyanis a PSA szerződés értelmében a termelés 50%-áért járó olajbevételről ígyletek.

A kezdeményezett peres eljárás a szénhidrogén-ipari peres eljárások történetében egy olyan új fejezet kezdetét jelenti, amely a korábban megkötött, és a koncesszorok számára nagy kényelmet és biztonságot jelentő koncessziós megállapodások nemcsak időbeli, hanem jogi vonatkozásokban is végleges felszámolását jelenti. A helyükbe lépő PSA szerződéses megállapodások ugyanis már nem a koncesszorok, hanem elsősorban és meghatározó súllyal a koncessziót kiadók számára nyújtanak előnyöket és védelmet a tőkeerős multi cégekkel szemben.

(Internet – Világ gazdaság)

Óriási lépések várhatók az atom- és anyag kutatásban

2008. április 6. óriási fordulatot jelentő dátum az atom- és anyag kutatásban. Ezen a napon tekinthették meg a „civil” látogatók is az üzembe helyezésre kész óriási gyorsítót – a CERN (nemzetközi atomkutató központ) hadrongyorsítóját, a világ legnagyobb „gépét”! (Megjegyzés: ma már fizikai kísérletekkel is alátámasztva igazolt, hogy a köznapi értelemben „atomok magját alkotó” protonok és neutronok NEM a legkisebb alkotórészek, hanem azok is még kisebb, kvarkoknak nevezett, elemi részecskékből állnak, amelyek többféle tulajdonságúak lehetnek és ezeknek összességét nevezik hadronoknak.) A gyorsító az Alpok határmezsgyéjében a svájci-francia határtérségben 27 km hosszú alagútban 16 évi munkával és 5 ezer kutatóintézet csaknem tízezer tudósának közreműködésével létesített LHC-berendezés (Large Hadron Collider = Nagy Hadron Ütköztető), amelyben 99,9%-os fénysebességre felgyorsított proton sugarakat -271 °C-on (hidegebb hőmérsékleten, mint a világűr hőmérséklete!) ütköztetve a világegyetem kialakulását megelőző 13,7 milliárd évvel ezelőtti és a másodperc töredéke alatt bekövetkezett ősrobbanást terveznek előidézni. Amikor az LHC működésbe lép – az egész világon ezzel kapcsolatos 15 milliárdnyi gigabyt adatot itt kell feldolgozni, amelyhez az egész világra kiterjedően működtetett internethálózat (gridet) is ki kellett fejleszteni. Ez a „háló” ma már alkalmas arra, hogy a világ bármely kutatási központjában, amely becsatlakozott ebbe a gridbe, végezni lehet olyan számításokat, amelyek az anyag és energia köl-

cönhatásait és szerkezetét elemzi és vizsgálja. Az LHC-vel folytatandó vizsgálatok kiemelt célja: a világegyetem működésének – és ezáltal a ma ismert fizikai lét működésének – a megismerése annak tudatában, hogy az ismert univerzumban a „hagyományos” (azaz fizikailag is ismert) anyagok csupán 4–5% mennyiséget tesznek ki, a többi ismeretlen „sötét anyag” és „sötét energia”. Ez utóbbi miatt a világ kommunikációs hálózatában sok félelem is megjelent – utalva arra, hogy az „ősrobbanás” előidézése az emberiség és a Föld biztonságát is veszélyeztetheti! Ezt természetesen a tudósok cáfolják! ...és alopatalannak tartják.

(Internet – Világ gazdaság)

Afrika koordinálni kívánja energetikai politikáját?

A közelmúltban létrehozták az Afrikai Energia Bizottságot (AFREC = African Energy Comitee), amelynek célja: erősíteni az Afrikai Unió tagországai közötti regionális és kétoldalú együttműködést energiapolitikai téren. A bizottság tagjai és megalapítói: Algéria, Líbia, Nigéria és Angola – azaz a ma Afrikában ismert legnagyobb kőolaj- és földgáz-előfordulások tulajdonosai. A megállapodás azt jelzi, hogy Afrika is teljes erővel azon kezd dolgozni, hogy a világtendenciákhoz igazodóan felszámolja a még működő és korábban kötött koncessziós megállapodásokat, és helyette a sokkal nagyobb előnyöket biztosító „termelés-megosztási megállapodások” rendszerét és gyakorlatát kívánják alkalmazni.

(MTI – internet és World Oil)

Brazil finomítói fejlesztés Japánban

Az állami tulajdonban lévő brazil PETROBRAS 2008 áprilisában 5,5 MrdUSD értékű részvényvásárlással 87,5%-os tulajdonjogot vásárolt ki az amerikai ExxonMobil-tól a Japánban lévő Nansei Sekiyu K.K. finomítóból. A finomító ugyan a maga 100 000 barrel/nap (15 875,7 m³/nap) desztillációs kapacitásával nem képvisel meghatározó jelentőségű kőolaj-feldolgozó kapacitást a szigetországban, azonban a tranzakció azt jelzi: ma már a szénhidrogének világpiacán a korábbi egyeduralgó nagy multi-cégek – a 7 nővér!! – mellett egyre inten-

zivebben kell számolni a döntően állami tulajdonú és nagy készletekkel rendelkező vállalkozások szerepével! A brazil cég a vásárlást követően azonnal elindított a kőolaj-feldolgozóban egy olyan jelentős fejlesztést, amely a nehézőlajok feldolgozását biztosítja ...és ezzel egyúttal egy stabil, gyakorlatilag szinte korlátlan felvevőképességű és jól fizető piacot is biztosít a növekvő mennyiségű brazil nehézőlaj számára.

Ez a technikai-technológiai tranzakció egyúttal megerősíti azt a nemzetközi szinten is megnyilvánuló tendenciát, hogy a korábbi nagy piacuraló cégek igen jelentős aktivitást fejtenek ki a csak pénzügyi ügyletekre vonatkozó tevékenység területén!

(*Internet – Világgazdaság – Le Monde Diplomatique*)

A megjelölt források felhasználásával a híreket szerkesztette dr. Csákö Dénes

KÖNYVBEMUTATÓ

Dr. Laklia Tibor: A nárciszmező kincse - A Görgeteg-Babócsa földgázmező első ötven évének története, 1954-2004

Babócsán, a könyvben szereplő események egykori helyszínén 2008. október 17-én volt az ünnepélyes és hivatalos könyvbemutató. *Dr. Dank Viktor* egyetemi tanár, a MOIM Alapítvány kuratóriumának elnöke szerint: ez a kiadvány a szakmában és az adott emberi környezetben otthon lévő elkötelezett ember írása, a képekkel, hiteles iratok másolataival, grafikonokkal gazdagon illusztrált könyv hiteles forrás az elkövetkező generáció számára.

A Magyar Olajipari Múzeum Közleményei 34. tagjaként napvilágot látott könyv megjelenését a MOL Nyrt., a MOL Bányász Szakszervezet, Babócsa, Csokonyavisonta, Görgeteg községek Önkormányzata, a babócsai Határőr Mezőgazdasági Zrt., a barsi Drávamenti Többcélú Kistérségi Társulás támogatta. A könyv főbb fejezetei:

A gázmező története

Görgetegen át vezet az út Babócsára (az EUROGASCO által a Dél-Somogyban végzett kutatások, *Görgeteg-1 fúrás*, a MAORT kutatások)

Fúrások a nárciszok földjén (a földgáz első megjelenése, a GB jelű fúrások mélyítése, fúrási üzemegység telephelynek, szociális létesítményeknek, lakásoknak a létesítése, a fúrási tevékenység befejezése, a Görgeteg-Babócsa területtel kapcsolatban született fontosabb jelentések, tanulmányok)

A gázhasznosítás fél évszázada (a babócsai gázszolgáltatás építése, a környék kisebb gázelőfordulásainak bekapcsolása a földgáz-előkészítő üzembe, földgázvezeték-rendszer építése, csatlakozás a pusztadericsi föld alatti gáztárolóhoz)

Emberek, sorsok (a babócsai földgázmező kutatásában, feltárásában, termeltesében meghatározó szerepet játszó – nagyrészt már elhalálozott – szakemberek emlékét eleveníti fel, közülük húsz egykori kolléga, barát életútját részletesen is ismerteti)

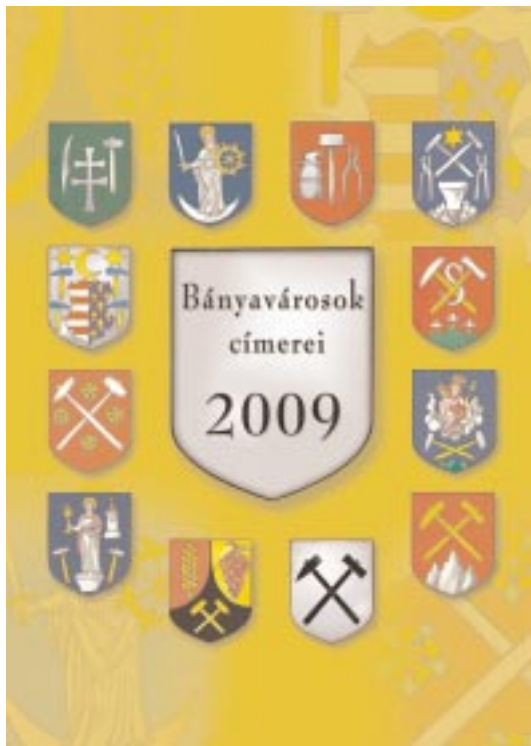
Zárszó – optimista jövőkép

A részletes ismertetés helyett *Holoda Attila*, a MOL Nyrt., KTD EKT igazgatójának előszavából idézett sorokkal szeretnénk kedvet csinálni a könyv olvasásához. „...Az olvasó most egy a romantikusnak tűnő könyvcím ellenére, nem egy romantikus regényt, hanem egy igen érdekesítő történeti áttekintést, a Görgeteg-Babócsa földgázmező történetét tartja a kezében, és nem a szépséges nárciszok alkotta dús mezőkről, hanem a föld mélyében fellelt másik értékről, a földgázzal esik majd benne szó. A szerző, *dr. Laklia Tibor*, nyugdíjas olajbányász kollégánk és barátunk, korábbi munkáihoz hasonló alaposítással és lelkesedéssel, nem csupán a szakmai történet száraz statisztikai tényeire alapozva tárja elénk a Görgeteg-Babócsa mező első ötven évének történetét, 1954-től 2004-ig, hanem a tőle megszokott módon rengeteg személyes és emberi adalékkal is fűszerezte ezt a történeti összefoglalást... Hallatlanul nagy és végig töretlen lendülettel végzett gyűjtőmunkája során nem csupán korabeli iratokat, szakmai fényképeket, de személyes beszélgetések, mély interjúk során megismert és összegyűjtött, emóciókkal tarkított emberi sorsok mentén, a mező történetének árny- és sikeroldalait is elénk tárja, így teljessé téve az ötvenéves történelem minden momentumát az olvasó számára. Egy igen jól követhető történelmi logika mentén felépített, a szénhidrogének jellemző értéklánca, az első kutatásoktól, a termelésen át a gáz

értékesítéséig, a bányásztól a gázszolgáltatásig terjedő munkafolyamatok mentén összerakott szakmai mű, mely a szerző nem titkolt célja szerint is több, az olvasónak és a könyv készítésében segítséget nyújtóknak szánt üzenetet hordoz! Üzenetet, hogy valamennyiünknek, akik ebben a szép szakmában találtuk meg szakmai életutunk értelmét, kötelességünk meg is őrizni azt az utókor számára. Üzenetet, az olajosok nagy családján kívüli világnak, hogy nélkülünk, elődeink nélkül közel sem tartana ott a világ, mint ahol ennek a korszakosan fontos energia-hordozónak, a földgáznak felfedezése és hasznosítása nyomán napjainkban tarthat a műszaki és életszínvonal fejlődésének szintje. Üzenetet a jövő szénhidrogénbányászainak arról, hogy a technika, a technológia fejlődhet, de szeretett szakmánk valódi nagyságát és erejét mégsem csupán ez, hanem az emberi kapcsolatok, az emberi áldozatvállalás és a mindenk feletti elkötelezettség és elszántság adja. És nem utolsó sorban üzenet, hogy kell foglalkoznunk annak a kornak az emlékeiből történő szemezgetéssel, akár egy könyv formájában történő megírásával is, mely az életünket jelentette, melynek részesei és formálói lehettünk. Meleg szívvel és a szeretett szakmánk iránti elkötelezettséggel ajánlom minden kedves olvasónak és emlékezőnek a szépséges nárciszok alatt sok-sok méterrel és sok-sok millió évvel korábban keletkezett szénhidrogénkincsünk történetének ezt a figyelemreméltóan alapos és személyes emlékekkel nárciszszépségűre csiszolt „emlékkönyvét”.

(*dé*)

A falinaptár megrendelhető:
MONTAN-PRESS Rendezvényszervező,
Tanácsadó és Kiadó Kft.
1027 Budapest, Csalogány u. 3/B, III. 4.
Tel.: (1) 201 8083 – Fax: (1) 225-1382
E-mail: montanpress@t-online.hu;
www.montanpress.hu

h+s
Hutter+Schrantz
Hungária Kft.

Termékeink:

- Feszítőperemes fém és műanyag rosták
 - Műanyag rosta/rendszerek
(CLIP-TEC, UNIPLANK, UNISTEP
Vibro-Elastic, Síkrosta)
 - Hárfa rosták, préshegesztett rosták, perforált lemezek
 - Ipari drótszövet (vibrátor fonatok) osztályozó gépekhez, magas kopás- és rezgésálló rugóacélból, rozsdamentes kivitelben is
 - Allgairer szitabetétek javítása, felújítása
 - Hullámrácsok tetszőleges rácsosztással, jól hegeszthető anyagból, rozsdamentes kivitelben is
 - Műszaki szövetek, szitaszövetek 0,04 mm-től rozsdamentes, rugóacél, horganyzott és szénacél anyagokból
 - Szúnyoghálók szélein szegett, szőtt kivitelben (barna, fehér, szürke, zöld színekben; 1,0; 1,2; 1,5 m széles tekercsekben)
 - Vadhálók tűzi horganyzott kivitelben
 - Kerítés elemek, kerítésmezők
3000 Hatvan-Nagygyombos
- Tel./Fax: 06-37/341-231; Közvetlen faxeszám: 06-37/540-035
Mobil: 06-20/3131-612
E-mail: hutter@h-s.hu Weboldalunk: www.h-s.hu

KÖZLEMÉNY

a személyi jövedelemadó 2007-ben felajánlott 1%-ának felhasználásáról

A többször módosított 1996. évi CXXVI. törvény 6. §-ának (3) bekezdésében előírt kötelezettségünknek eleget téve a következőkben adunk számot annak a

3 834 274 Ft,

azaz Hárommillió-nyolcszázharmincnyezer-kettőszázhetvennégy forintnak

a felhasználásáról, melyről Egyesületünk tagjai és támogatói 2007-ben a 2006. évi személyi jövedelemadó-jukból az Országos Magyar Bányászati és Kohászati Egyesület – mint közhasznú egyesület – javára rendelkeztek.

A teljes összeget az OMBKE alapszabályában rögzített közhasznú tevékenységek pénzügyi teljesítéséhez használtuk fel a következők szerint:

• az egyesületi szaklapok kiadásához	2 021 096 Ft
• hagyományápolásra, a bányászok és kohászok szakmai megbecsülésére	1 173 717 Ft
• fiatalok támogatása	432 364 Ft
• kegyeleti költségekre	207 097 Ft

Egyesületünk minden tagja és választott tisztségviselője nevében megköszönve ezt a jelentős támogatást kérem, hogy a jövőben is támogassák 116 éves egyesületünk célkitűzéseit.

Budapest, 2008. szeptember

Jó szerencsét!

Dr. Tolnay Lajos, elnök

